

ESOPA

THAWNTHU FING

Mizoram State Archives

Accession No. 726

Date of Receipt 3/4/26

Supplier

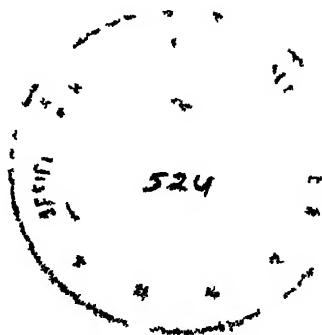
Price

ESOPA

THAWNTHU FING

(ÆSOP'S FABLES)

ESOPA THAWNTHU FING

(ASOP S FABI FS)

24th EDITION

(COPYRIGHT RESERVED)

**PUBLISHED BY THE SYNOD BOOKROOM
AIZAWL**

1977

THUHMAHRUAI

Esopa hi Grik mi a ni a B C 620 lai velah a lo piang a a pianna khua tak chu hriat chian a ni lo A naupan laun Atheni khuaan salih an hruai a mi tam fe bawihah a iwm lawr ၁ Nakin deuh vah chuan a pum bawihah a awm chu a chhuah ၁ Chu mi hnuah chuan Lucia ram lal hnenah ၁ va zin a chutah chuan Solona lal lakah maw lo tak ၁ a awm avangin a va zilhhau va Tin nakinah chuan Delphi (Delfi) khuaah Lucia ram lal chuan palai atan a tir a Chuta a awm lai chuan Delphi khuaa mite chuan a chet dan an duh thei lo va in thin a tiur ta hle mai a tichuan khamah an nam thla a a thi ta a Esopa hian thawnthu 231 lai ၁ phuah a ni tun an sawi thin a nimahsela a zi chuan ama phuah hlir a ni kher awm lo ve Then khat pheh chuan Heng thawnthute hi uma phuah pakhat mah a awm awm lo asin ၁၁၁၁ ၁၁၁၁၁၁ an awm Esopa chuan a thawnthu sawi pakhat mah hi Grik tawnga a chuanna meuh zawng kan hmu lo a ni

Finna tha zawngin heng thawnthu hi chhiar ၁၁၁ tha takin min zirtur ang Thawnthu ၁၁၁၁၁၁၁ ni lovin finna leh fin lohna thu ၁ ni zawk

Tun hma lam kha chuan Esopa thawnthu hi bu hnih a awm a pakhat chu chhim lama Rev F W Savidge leh Pu Durra siam a ni a ၁ dang chu hmâr lama Rev F J Sandy leh Pu Pasena leh Pu Rozika te siam a ni a Chu mi bu hniha thawnthu mang apiangah chuan chhim lam bua mi kan la zawk a ni

Arpa insul leh Mupui thu	4
Arpa leh lungmaw thu	9
Arawnpa leh kanghlui thu	47
Arsi nꯥuhtuhtu thu	50
Arpa leh vamur thu	68
Arpa leh sihal thu	70
Beram vꯥngꯥ nꯥupang leh chinghni thu	18
Berampu leh chinghni	35
Bel pahni thu	4
Bawn inꯥ zukchal thu	54
Berampe leh thekelek rah thu	58
Berampu sundawngtua inlet thu	61
Chok chapo thu	9
Chinghni leh beram thu	14
Chinghni leh beramno thu	22
Chinghni leh kanghlui thu	24
Choi leh bel rawng zim thu	25
Chuchim leh chungu thu	26
Chuchim totel inkhawm	27
Chinghni leh kel thu	37
Chinghni leh Sihal leh hauhuk thu	37
Chinghni beram vuna inthuan thu	39
Chinghni leh berampute thu	48
Chakar pahni thu	50
Chinghne chapo thu	51
Chaku vak chhuak thu	52
Chhimbuk leh khauchher thu	59
Chok leh parvate thu	64
Chinghne phenglawng tum thu	68

Chungû leh bawngpa thu	1
Chungûn lai an dîl thu	13
Chungû pahnih thu	36
Chungû pahnih thu	42
Choâk leh vamûr thu	44
Choâk leh bâwngpui thu	52
Chungleng leh hnuaileng chanchin	71
Dâwr chapo thu	60
Fanghmîr leh thuro thu	7
Fanghmîr leh khau thu	16
Fâr thing leh lênhling thu	51
Nghalchang leh sakeibaknei thu	54
Nghate thu	59
Harkiules leh tawlailir khalhtu	15
Hmeithai leh arpui thu	30
Hmeithai pakhat leh a in awmhote thu	72
Kel no leh chungnia	34
Khualzinte leh savawm thu	39
Kêl leh grep hrui thu	46
Keite leh sihal thu	52
Kel leh sabengtung thu	66
Lo neitu leh ngawihûp thu	19
Lo neitu leh sihal thu	61
Mu-ârla leh pârsa thu	13
Merkuria leh thing kittu thu	15
Mihring leh sakeibaknei thu	23
Mupui leh sihal thu	25
Mihring leh kêi mi thu	26
Meihawl rawhtu leh puan su mi thu	34

Mi fir thu	35
Mupui leh thal thu	38
Mipa nauping leh chungute thu	41
Mihring leh mupui thu	52
Mupui leh singhar leh nghalpui thu	65
Mipa nauping kawı neih thu	73
Mipa nauping leh kangthai thu	74
Nuli leh bawnghnute bel thu	29
Negto ni thu	61
Pumi leh taksa peng dangte thu	5
Phenglawne tumtu leh sangha thu	45
Phokhawk siamtu daktawri inlet thu	53
Phula ro phum thu	70
Pifa sabengtung zuar chanchim	75
Ram chuchim leh in chaichim thu	10
Rul leh mi pakhat thu	20
Rul leh surai thu	21
Rinthlengi ui thu	23
Rukruho leh arpa thu	36
Rorelna inı vamur thu	46
Rul leh khuai thu	63
Sabengtung sakeibaknei vuna inthuanı thu	1
Sakeibaknei leh savawm leh sihal thu	2
Sakeibaknei leh bawngpate thu	3
Sibengtung leh a hlim thu	3
Sakawr leh zukchal thu	5
Sakeibaknei leh chaichim thu	6
Sabengtung leh a hlim thu	8
Sihal leh choak thu	12
Sazupui leh satel thu	17

Sasaw thing leh phairuang thu	18
Sihal leh grep thu	19
Sihal leh kel thu	21
Sakeibaknei lungleng thu	22
Sihal leh kanghlai thu	24
Sakeibaknei leh sabengtung leh sihal ramchhuak	28
Sakeibaknei damlo thu	28
Sihal leh sakeibaknei thu	28
Sakawr leh sabengtung thuam phur thu	31
Sakawrpu leh sakawr thu	31
Sumdawngtu sabengtung thu	32
Sakeibaknei leh sabengtung leh sihal thu	33
Sihal mei bul thu	38
Satel leh mupui thu	40
Sakeibaknei ram thu	41
Sihal leh nghalchang thu	41
Sihal leh thing kittu thu	42
Sakeibaknei leh nghapui thu	43
Sakeibaknei leh chaichum thu	44
Sazuk no leh a pui thu	45
Savawm leh sihal thu	45
Sazupute leh chungûte thu	47
Sakeibaknei leh chinghnia thu	49
Sabengtung ninhlei thu	49
Sanghâwngsei a thu	50
Sabengtung leh chungute thu	53
Sihal puar lutuk thu	55
Sanghâwngsei leh Arab mi thu	56
Sihal leh hmai khuhna thu	57
Sih a zukchal thu	57
Sazuk leh grep hrui thu	57

Sa peltu thu	60
Sabengtung leh chinghna	62
Sakeibaknei tar thu	63
Sabengtung leh khain thu	64
Sakeibaknei leh sihal thu	67
Satharte thu	67
Sihal leh phivawk thu	63
Sabengtung leh uite thu	69
Savi thawnung uh lohzi	73
Thingting tel thu	4
Thingte leh hicipei thu	14
Thli leh ni thu	17
Thing hnithawk thu	30
Tho leh khawizu bel thu	39
Thing kamtu leh arpa thu	48
Thurden u thu	48
Thal kap mi leh sakeibaknei thu	55
Tuipui siva thu	63
Tuikhuah sihal th thu	75
Ui leh arpa leh sihal thu	7
Ui leh chinghna	11
Ui leh a thli thu	12
Ui kawlh thu	20
Ui sathiam tar thu	31
Ui leh ruai thu	36
Uite leh sihal thu	55
Vahmuni leh a note thu	2
Venusi leh zawhte thu	20
Vatawk rangkachaka tui thu	30
Vatawk leh choak thu	35
Vatawkic leh kanghlaithe thu	66

Zawte leh sihal thu	27
Zukchal damlo thu	34
Zawhtê leh savate thu	46
Zukpuî leh sakeibaknei thu	51
Zukpuî mit khing del thu	54
Zawhte leh sihal thu	73

*****

Mizo a - State Archives

Fc

Date of ...

Supp or

726

3/4/96

ESOPA THAWNTU FING

1

SABENG TUNG SAKI IBAKNEI VUNA INTHUAM THU

Sabengtung hi Sikerbaknei vunin i intuan
hlun a ram sa a tak takte chu i himuh ipiangte
tithaah zelin i vak run mu a Tin Sihal hi i
han hmu ve i tithaah i tum leh i Sihal erawh
chuan a hram chu a lo hre ti run mu a E kha
i hram chu lo hre ngu hauh suh ila chuan kei
pawhin ki hlu ve hle dawn che i i ti mu a

2

CHUNGU TH BAWNGPA THU

Tui ti chip chepa bawngpa thi hian chungu
note awm khawm hi a chil palh i pakhat chu i
rap hlum ti hluih mu i Tin pakhat chu chu
thu lungn uhlak tak an pui hnen i hrih tur chu in
a tlan ta nal nil a an pui hnen i chuan I e ki
nu a tihlumtu chu rum sa hian pui ke pui nei hi
a ni roh vi a ti a Chungu pui chuan Lian
pui maw ni heti tiata hin hi em ni ing i ti a
i han inham puar pung pung a A note chuan
E' kha a i han zawk daih le a ti a Tin a pui
chu a hin inham puar zual sauh va Heli tia hi
em ni le ' a ti a A note chuan Puak keh dawn
hial nawhin inham puar mah la a tiave pawh i
tling tawp hlei lo vang e ka nu a ti a Tin chu
tia a thiltihtheihna a rin tet sak em avang chuan
chungu pui chu a han inham puar leh zual vak a
a puak keh ta pawp mai a

3

VAHMIM LEH A NOTETE IHU

Buh hmin tih lai hian lo pakhut th vahmimin no
 a nei a ni tin mai hian buh seng tûr an lo feh dawn
 nge dâwn lo tun a lo en thla thin i tin i thit
 chhuah dâwnte hian a notete hnenah chuan eng
 thu pawh an lo hriat apiang i hneni rawi leh zel
 turin a hrih thin a Ni khat chu lo neitupi chu
 a lo kal a Tûnah chuan ka vengte zawng zawng
 sawm khâwma buh seng tur a nih tawh hi lo i ti
 a Tin vahmim chuan chu chu i lo hria a i note
 hnenah chuan A vengteho ring mai tur i nin
 zawngin eng chen emaw a hrih ngah leh lo thei lo
 vang a ti a Atukah chuan lo neitu chu a lo kal
 leh a lo chu engmah la ti lovin a hmu a a f i
 hnenah chuan Kal la i pute leh i tuteho va i vin
 hrih naktukah buh lak tantu ang che i ti a Nimah
 sela vahmim chuan a notete chu hlau lo turin i fuh
 a lo neitu lainahote chuan anmahni buh pawh an hri
 seng zo bik si lo va Chu mi tukah chuan a thi bo
 va lo neitu kha a lo kal leh a a fapa hnenih chuan
 Keimahnin naktuk atangin i seng tan tawh mai
 ang u a ti a Vahmim notete chuan an pui
 hnenah chu thu chu an lo hrih a Ani chuan
 Chuti chu kal bo a hun ta tak zet zuk nri le a
 ti ta a

4

SAKEIBAKNEI LEH SAVAWM
LEH SIHAL THU

Sakeibaknei leh savawmin sakhi tlaw an chhar
 a inchubin an insual ta hrep mai a An lo chak
 dunin an lo inhneh tâwk em kher a a tawp a tâwp

ah chuan in pahnh chuan mit del theh leh thi lek
leka hahin leah chuan in let ta der a an inkarih
chuan an thil inchuh in insual chhan chu a thu
reng a deh pawh in dek peih tawh lo va Chu
tih lai chuan sihl hi a lo kal hlauh va an chauhzi
te chu a han hmu a engmah tiheizi an ni tawh
lo tih a hmit chuan a lo kal hmat a sa rueng chu
a pu ta daih mu a Chu ni an han hmuah chuan in
chuan Kan va khawngahthlik tak em a he mi
sual pa zanrah tur sim sik reng reng hui kin
chikna zawn zawn sengin kin lo inhlam ta mu
zuk ma le in ti ta mu a

5

SAKEIBAKNEI LEH BAWNGPAFI THU

Phulih hian bawngpa puthum hi thlamun
tak leh inngelh zetun in tla za diul diul thin a Chu
tra in tla za diul diul chu sakeibaknei hian ci utun
it tak mu hian a lo thir reng thin a in the chuti
in tlat za chung chuan a tin hun remchang reng
a rum thei hian a hre lo va Ichuan ruk tem
pikhatin a rel dante sawn a chotuh tawn a in
zingah chuan itsikna a lo thleng ta a mpawh a
hova th duh lovin ahrangin in tla ta hlawn a
Sakeibaknei chuan an inthen a a hrang theuhva
in tla chu a hmuhin a mal mal chuan a bei ta a
sam takin a sch ta nghauh nghauh mu a ni

6

SABENGTUNG LEH A HLIM THU

Ni khat chu nipui sen sat lu takin rawlthar
pakhat hian Atheni khua atangi Megara a kulna
tûrin sabengtung a hawh a Chhûn laiah chuan ni

a lo sa ta em em a a thla hlimah chuan a zuk
 châwl dâwn a Nimahsela sabengtungpu chuan
 hlim chu a lo chuh ve ta a a chuangu tu luk baw
 chuan chu hlima awm theihna chu neim a insawi
 a Rawlthar chuan E he sabengtung hi ka zin
 kawng tluan atân ka hawh a ni lo em ni ' a ti a

Ni e sabengtung hi i hawh a mahse a hlim i hawh
 hlei nem sabengtungpu chuan a ti ta hlauh mai
 a Chu mi hlim inchuh reng reng chuan an insual
 ta chiam a chutia an insual buai hlân chu in sabeng
 tung chuan a tlân bosan ta daih mai a ni

7

ARPA INSUAL LEH MUPUI THU

Arpa tir pahnih hi pa insual takin an insual
 awrh awrh mai a Nakinah chuan a dawih zawk
 chu ar in kilah thi hnuangin a kal ta a A huai
 zâwk crawh chu ar in chungah a thlawk kai sauh
 sauh va huai zâwk tih hriat fahranin a thla a han
 zap a a khuang ta al al mai a Chutih lu tak
 chuan mupui a lo bir luah luah a arpa chu a zuk
 tum chawrh a a thlawhpui ta daih mai a Chu
 veleh chuan a dawih zâwk kha a lo chhuak leh ve
 a an insual chhan bawhlhlawh pahna hmun kha
 a chang ta then zawk a ni

8

THINGTANG TEL THU

Pa pakhat hi a chhûngte an inngeih lo hle mai
 a inngeih tura a han zil leh a sawt si lo va eng
 emaw hmuh theih lamin zil ila a tha ang e a lo ti
 ta a Tin a fate chu a ko khâwm a thingtang
 tam fê a lâk khawmtir a An thingtangrawn lâk

chu 1 tel khâwm a 1 fite chu elh thiak tur chuan
 1 han tir vek 1 An vai chuan in han bei theuh
 va mahse an elh thiak zo ta lo va Tin thing tel
 chu 1 phelh 1 thimotang mal mal chuan elh thiak
 tûrn 1 hrih leh 1 chu erawh chu iwsam deuh
 hian an elh thiak ta zung zung mai 1 Chutichuan
 in pa chu in Fate u in tinrual chhung chuan he
 tiang hian in hmelmaten in dek thei lo ing che u
 1 in inngelh lohva in iwm hian erawh chuan ene
 mah in ni lo mu ang tun a zilb ta 1

9

SAKAWR I I H ZUKCHAL THU

Sakawr pakhat hian phûl pakhat hi apumin
 1 chang bik 1 duhtawkin 1 thi thin a Tin zukchil
 1 lo kil 1 hnum tam tak 1 rawn pet bul zo ta 1
 Chu chu sakawr chuan 1 hua a phuba lik 1 tum
 1 pa pakhat hi zukchil hrempui atan a sawm 1
 An chuan Aw lo 1 kaah thir barh dah il 1
 chungih ka han chuang phawt m m ing a hriam
 hrei chu ka hmu thu ang chu 1 u a Sakawr
 chuan jem 1 u hle a chu pr chu 1 hian chu ing
 ta a Nimahsel sakawr chu a phuba lik sak 1
 hnek chuan chuta chin chu tun thlengin muhring
 bawih 1 lo ni ta a m

10

PUM LEH TAKSA PFENG DANGTF THU

Hmân lai hian muhring taksa pengte hian
 tûn lai ang hian hna in thawk rual lo va peng
 timin mahni thu leh mahni duh ang angin hna an
 thawk theuh mai a Chutichuan pum hi an lo

ngeih thei thin lo va Keini peng dangten i
 chakkhai leh a nawnna ngaihtuahin kan châwm
 a a rawngbawl ngawtin kan buai phi chuk a ani
 lah chu a awm dawngdah mai mai si a tun hnu
 ah chuan tumahin engmah i pe tawh lo vang
 tun an lo rawt ta a Kutte chuan ki chaw an
 barh tawh tur a ni lo va hain i thial tur a ni
 hek lo Pum chu in tam rei thei ti meuh lo va
 rei lo teah an lo chu in ta ruap mai i Tichuan
 taksa pengte chuan pum chu dawngdah leh hman
 tlâk lohvin ling mih eli hna piwimawh tak a
 lo thawk ve thin i ni tih in lo hre ti i in tel
 lova a thawh theih ing pawh chuan innu chuan
 a tel lo chu in in thawk thei lo va Taksa pum lo
 hrisel that an duh chuan peng tin chuan inmahni
 hna theuh thawkin in vaia that tlanna turin an
 bei za zel tur a lo ni zawk a ni

11

SAKEIBAKNEI LEH CHAICHIM THU

Sakeibaknei hi hmun pakhatih huan i muhil
 a Tin chaichim te hi khawih nge a kil tih pawh
 inhre lovin chu si huai tak mai hnarah chuan a vak
 ku a a tiharih ta a Tin Sakeibaknei chuan a kut
 bawr a han nuai zoh va a that chilh mai dawn a
 Chaichim chuan Kei thil te tham nungcha alui
 te ber chu mi that thangche ting lovin ki nun hi
 zuah lul rawh tu paw mah hi sawi ka tum lo ve
 tin a ngen a Sakeibaknei chuan chaichim te
 tak tê thlaphânzia a hmuhchuan a nuith a za a tlang
 takin a chhuah leh ti a Rei lo te hnuah chuan
 chu sakeibaknei chu ramhnuaiah sa seh tur
 zawnga a vah laun sa peltute thangah a va awk

ta hlauh va tal chhuah leh chu beisei zizang a
 ni ta lo tih a hriatin ng v chhung l hâwk rum rum
 khawpin a hu' ti piap piap mai a Chachim
 khin a zuah a rawl khi a lo hre hle mu a a lo
 tlan a sakebaknoi awhna thung hin chu a khel
 ti melh melh mu a rei lo teth a seh chu a sa
 ropui tal cau a chhanchhuak ti rum mu a ni

12

FANCHMIR LTH THURO THU

Fanchmir te hi tukh irah tur in turin a tal a
 turh chuan a let thla a a th hlum dawn ti a Ni
 mahsele thuro hi a kung thing zarah chuan a fu
 reng a fanchmir thlaphunzia chu a hmu a Hnith
 a ban chilh chlum a fanchmir hma takh chuan
 a zuk tnlak a tin hmir chu a lawn kai var a tu
 kamah chuan thilun a tin chhuak ta thuan a Chu
 tih hi tuk chuan siat thung kam mu hian thuro
 chu awh tumin len a lo zar mial mial a Fanch
 hmu khin a hil tih tum chu a lo hmu a a keartui
 th chuan a hin seh a a phu uth a a len chu a
 thlahu ta a tin thuro chuan a awm dan hlauh
 awmzia chu a hmu ve ti a him tikin a thlawk bo
 ta duh a

13

UI LTH ARPA LTH SIHAI THU

Ui leh Arpa hi an mthian a zin turin in chhuak
 dun ti a Ngawah hin khurin a thim hman a
 arpa chu thing lerah a thlawk kau a thing zarah
 a fu ta vang mai a ui erawh chu thing bulh chuan
 a bawk ta a Nikinah chuan khua a lo var a ar

pa chu a dan pangngai ngin thiag ral hian a han
 khuang ta al al mai a Tin chutia a khuang chu
 sihal hian a lo hria a ei atan a it ta hle mai a
 Chutichuan a lo kal a thing hnuaiah chuan 7 ding
 a arpa hnenah chuan Siva tha tak 1 ni a ran
 nung zawng zawng zinga hmantlak ber 1 nih hi
 le Lo chhuk teh khai zing hli hlim takin 1 lo
 sa dun teh ang a ti 1 Arpa chuan Thiana
 thing bulah hin lo kal la dir vaw ri turin pur
 thiam han ko ta che a ti 7 Sihal chu a ko tur
 chuan a kal a mahse vawilehkhatih ui khan a lo
 zuan phut 7 sihal chu a seh hlum ta der mai 7 ni

14

SABNGTUNG I FH ARPA I FH SAKIIBAKNEI IHI

Sabngtung leh irpa hi lo neitu vengah hian
 an awm dun thin 7 Ni khai chu sakeibaknei hi
 a lo kal a sabngtung chu thau kalh leh tui awm
 fahran hi a ni si 7 a han hmuh chu in ei atan a it
 ta em em mai 7 Ar khuang tluka hut hi sakei
 baknei a nei lo ve tih 1 ni thin 1 chutih lu tak
 chuan arpa chu a khuang ta hluih va sakeibaknei
 chu rang deuhvin chuta ta chu a tlan ti thui a
 Sabngtung chuan 7r mai mahin sakeibaknei a
 tihlau ta em em a hmuh chuan 7 lawm ti khawp
 mai a a thilung 1 siam sauh sauh va ramsi
 zawng zawng zinga huai han um teh reng pawh
 chu nuam tun ke chhep rual meuhvin a um ta a
 Nimahsela thui vak zawng a tlan hman lo sakei
 baknei kha rang deuhvin a lo hawi kir a mit khap
 kar lovah a han seh hlum ta mai a ni

CHOAK CHAPO THU

Choak chapo em em mu hian ârâwnin in
 chang an thlaulite hi a char a a meih i va lut
 ve a A thiante chu hmusitin arawn zin h i av m
 a ârawn nih ve a tum i Arawnte chu in mi bun
 a tum dan chu an lo hre chhuak a arawn chang
 a vuahte chu an tithlik sak a in chuk hiep i
 a chhenna hmun lamah an hniwt bo ta i Tin
 chu choak vanduai tak chu n i tu r leh lungngai
 em emin a thian hluite hnenah i kul lungmah
 a chung a lo thleng lo ang main an zin i chen
 ve a tum a Auni pawh chuan a mnguhhlutzia
 kha an han hre chhuak leh a in zing at i an hniwt
 bo va tun hma lawka a lo tihduhdah pakht
 chuan I awm danah lungawi ta la chuan i i i
 ropuite zilhauna leh i anpuite endawngni i pum
 pelh tûr tun a zilh ta a

ARPA LEH LUNGMAWI IHU

Lo neitu veng th hian arpa pakhtin unute
 chawzawngin buhpawl awm khawm hi a thu i
 thai a chutia a thunaah chuan rin i lohvin lung
 mawi hi a thai chhuak ta mial a Aw i nguna
 mi tân chuan thil hlu fê chu i nih phawt hi le
 Nimahsela khawvel lungmawi zawng zawng u
 pawhin keia tan chuan buh fang khat ka dah zawl
 si a a ta a

17

RAM CHAICHIM LEH IN CHAICHIM

Hman lai hian ram chaichim pakhat te hian in chaichim thian a nei a leng atân a sawm a Ram chaichim chuan a thianpa chu a neih tui ber apiang bete te buh te leh thei mute thil hmui hmer deuh deuhthe nen a hlui a In chaichim chuan tlem te tem a ei lawr diat diat i ram chaichim erawh chuan buh hnah hi a seh melh melh a In chaichim chuan Thianpi engtingge heti cherh cherh tea i awm theih chu le i Utawk a kaw chungga awm ang chauh i ni ilawm le Lo kal ve rawh khai khawpui leh khawpui nun dân ka limuhti ang che a ti a Ram chaichim chuan a zui i khawpui lam pin chuan an kal dun ta a Tin in chaichim chenna in hian pui chu khaw vâr lam hian an va thleng i Dawhkân chungah chuan ruai ropui tak ningnawite i lo awm phung mai a In chaichim chuan thleng tin mai leh thil tuihnai tinreng mai chu ram chaichim chu a pe a Chutia in hlim lai chuan ruai thehtu thenkhat chu an lo lut ta phut a Chaichimte chu dawhkân ata in zuang thla a in kil an thlen theih hmasak berah an biru a An han vak chhuak them them a ui bauh thawm an hre leh a an hlui zual deuh deuh mu a Tin khua i lo reh leh ta thap a ram chaichim chu a bihrukna hmun atang chuan a vâr chhuak leh ta them them a a thian hnenah chuan Thian duh tak hetiang nun dan tha tak hi a duh mi tan zawng a tha hle mai nimahsela kei zawng ka chhângte kha him leh thlamuang takin ei ila ruai tui ber hlui leh buai reng renga ci ai zawngin ka duh zawk e a ti a

18

UI LEH CHINGHNIA

Thla en uar zân hian chinghne cher tik ril
tam zet mai hi n ui tha a ngun tak ch w m
hi a va hinu a Chinghnia chuan Thun eng
uzia nge m heti kauva i thau chu ni lo sei lih
chuan chuun leh za ka nun ve the m m ka
bei fan sun i chuti chung piwhin ril uun ka thi
lo chauuh i m si i i i i i i i i i i i i i i i i i i
ang i ei duh chu i ka thawh ing thawk i i i i i i i i
ilawm a i i i Chinghnia chuun i i i i i i i i i i
engnge ni th wh tur chuan ? i i i i i i i i i i i i
zâna ka pu in vena rukrute huwh bo chuuh m i i i
ti a Chu chu i i chak ngawt m i i i i i i i i i i
hnia chuan a i
a i i i an kal dun ta a

Chutra in kal lu chuan chinghnia chuan ai
nghawnga nghâwngrwrh a hmu ta a Ka ka
eng atan nge ? i i i i i i i i i i i i i i i i i i
a nih hi
reng reng chinghnia chuun i i i i i i i i i i i i
emaw mai mai atan i i i i i i i i i i i i i i i i
awrh Khridiat i ? Chu i duh ing leh
i duhna apiangrh i kal thei lo tinn i chu i ni lo va
maw ? chin hnua i i i i i i i i i i i i i i i i i i
Ui chuan Ni
meuh lo ve ching zawng i chhunah hian ka dah
thin a Aw ! khaw nge i kal dâwn le ? a i i a
Chinghnia chuan Dam takin thil tui tik i i i i
chu va ei tawh khai kei zawng lalber chay khai
diat awrha ei u chuun mahni thu thua awm i eng
ilo mai ma ei ka duh zawk e a i i ta then a

19

UI LEH A THLA THU

Ui pakhat hin sa talhtu in ata sa hrang khat a ru a kalkawngah chuan lui a kân a a hnua tuah chuan ima thlâ a zuk hmu a Ui dang sa hrang pu nuin a ring a chu sa hrang pa vâ chu neih leh nghil a tum a i zuk hap thut mai a Nimah sela chu sa chu a zuk hap zawng chuan a sa hrang put chu a thluh ta a tichuan a neih sa pawh chu a chhân ta zawk a ni

20

SIHAL I EH CHOAK THU

Choak pakhat hin bawngnute khing hi a pu a tukverhah a thliwh chhuahpuir a ei tumin thing zarah hian a tukpuir a Chu chu sihal hian a enthla reng a bawngnute khang chu ei atân a it ta hle a choak hnenah chuan Aw âka i thlate chu a va mawi em ' I mitte chu i va var awmin i nghawng te chu a va nalh em ' I irpuir te chu mu puir irpuir ngawt ni alawm le ' Aw hutiang sava meuh hrîm thei lova aw chauh tlachhama i han awm ti hi chu ' a ti a Choak chu chung fak der na zawng zawng chu in a tliwin a sihal chuan a aw chu han hria sela mik a ti dawn em mai tih rilru puin hram tur chuan a han ang a Chu veleh bawngnute khang kha a tli ta i sihal chuan a lo chhar var a a k lpuir ta a A kul pah chuan I mawina zawng zawng ka sawi lu te khan i thluak thu zawng ka sawi lo reng a ni a tih an ta mai a

lo tih a hriatin fin vervek a tum ta a   Hetri buai
 reng reng awm hi in duh em maw ni le ? Lal
 atan min siam zawk ula hlauhawm tineng ati ka
 veng dawn che u zuk nia   a ti a   Parvate chuan
 i thu chu zâwmîn lal tîn an thlang ti a   Ni
 mahsela lala a lo thut veleh a thuneihna
 chu a tha lo zâwngin a hmang a ni tin parva pa
 khat a ei ta ziah mai a   Chutichuan pakhat a ei
 hun chu i lo thleng ve leh i ari chuan engmah
 d n, siwi lovin   Kan chiwhi teh e   a ti ti mai a

23

CHINGHNIA LFH BERAM THU

Hmân lain chinghniate hian berâmte hnên
 ah nâkin lama an lo inngelh fo ta hna turin pa
 lai an tir a   He thihna khawpa inngelh lohna hi
 kumkhuain kan nei reng dawn em ni ? Khang in
 i vmpui uicho sual takte avang vek kha a ni i min
 bauh va min tihinrim fo mai a ni si i   Hnawt
 bo vek ula tichuan kumkhuar kan inthanna leh
 inrerina kawngah dâl reng reng a awm tawh lo
 vung tûn an sawi a   Berâm ngawng takte chuan
 rem an lo ti a uite chu an hnawt bo ta a   Chu
 tichuan an vengtu tha ber maite chu an lo chên
 ta a an hmelma hlauhawm takte chuan awlsam
 takin an seh ta fo mai a ni

24

THINGTE LEH HREIPUI THU

Thing fa wmtu pakhat hi a hreipui ha tur
 zawngin ngaw pakhatah hian a lo kal a   A thil
 duh chu thil tē tham a nih avângin thing hian deuh

deuhte chuan fartuah ꣳk uín an tithlu ta a
 Thing fawmtu chu in chu thul chu lunmua atin
 a han siam zawh veleh chuan chông lu thing lun
 tha chu a kit ta vek mu a Chu chu khiangin a
 lo hmuhin ngiau hnenah Kan thil rem kha kan
 chhiatna bul a lo ni kan thirn pakhat kha lo pe
 ta suh ila chuan kemahni pawh kum rei tak kun
 la ding tur a ti a

25

HARKIULES (Hercules) LEH TAWLAIR KHAIHTU THU

Kawithler diak talah hin mi pakhatin sa
 kawr tawluir a khalh a chihdinkih chuan taw
 lair ke chu a tang ti ilat a sakawr chu a ding
 reng mai a Chutichuan chu pa chuan engmah
 khiwhi tum ti lovin Harkiuless chu a buina tin
 pui turin a ko va Nimihela Harkiuless chuan
 tawluir ke chu a koki do kang tûrin a fir ta zâwk
 a mahni thil tih tum mite hi Patluann a tinpui
 thin tih a hirih ta zâwk a

(26)

MERCURIA (Mercury) LEH THING KITTU THU

Thingkittu pakhat hin lu kamah hin thing
 a kit a a hreioui chu tuah chuan a ti ta hlahh
 mai a Pawin em em hin lu kamah chuan a thu
 ngui ta reng mai a Tin chu lu siamtu Mercuria
 chuan a lungngaih chhanic chu a hriatin a khiw
 ngaih a arawn pan a Tin tuah chuan a hin
 luh a rangkachak hrei hi a hin la chhuik a

Hei hi em ni i hreipui chu ' tun a zawt a Thing
kittu chuan Ni lo a ti a Tin Merkiuria chuan
a liluh leh a tangkaraw hrei a han phawrh chhuak
a Thingkittu chuan Ka ta a ni lo a ti leh
a A vawı thumnaah chuan chu pa hreipui hloh
ngei chu a han phawrh ta i Kha zet kha a ni ka
ta chu tun thingkittu chuan a ta ngei a hmuh leh
avangin a lâwm êm em mai a Chu pa rinawm
zia leh dikzia a hmuh chuan Merkiuria chu a
lâwm em em i hrei dang pahnih pawh chu lâwm
manih i pe ta a

Chu mi chu a thiante hnenah a kal a chung
thil chu a hrilh hlawm i An zinga pakhat chu
in chutiang vanneihna chu hmuh ve tâlh a tum
ta a Chutichuan chu mi hmunah vel chuan thing
kih tum awm takin a va kal ve a a hrei chu tuiah
chuan a han thlahh lui a lui kamah chuan a men
der ve ta teuh mai a Merkiuria chu a hma ang
bawk khân i lo kal leh a tui chu a hai liluh a
rangkachik hrei a rawn phawrh chhuak i a hlohva
chu em ni tih a zâwt a Ni e kha chiah kha a
ni a ti thuaı a han lâk mai hi a tum a Ni
mahsela a zahtheih lohzia leh a dâwttheihzia a
hmuhin Merkiuria chuan chu hrei chu pêk ahnekın
ıma hreipui ngei pawh chu a chhar sak duh ta
lo va

27

FANGHMIR LEH KHAU THU

Khaw vâwt tak chhûm zun a tlâk seng seng
ni hian fanghmır hian nipui laia a chaw chhêk
khâwl hi pho tûrin a hnûk chêt chêt a Khau
pakhat riltâma thi lek lek hian a va hmu a a

thihna dal tur chauhvui chaw tlemte a dil a Fang
hmir chuan Iun nipui chhung zawng khan eng
nge maw i tih le ? a ti a L ka dawngdah
mai bik awzawng hlei nem nipui chhung zawng
khan ka hrâm a ni khauvin a ti a Fanghmir
chuan nui chung hui a chaw bawm chu i khar
a Nipui chhunga hla i sik theih chuan thlâsik
chhung chuan i lam thei biwk ang chu i thlâsin
ta mai a

28

SAZUPUI LEH SATEI THU

Sazupui hian satel hi a per muin em iwingin
a nuizabûr a Nimhsela ani chuan Engtuk
hunah pawh intlânsik ila a chak zâwk ka ni
ngei ang maw le a ti i riwh i i k te
hi engtia sram nge an nih i hre thu i in i ang chi
sazupui chuan a ti a Tichuan intlânsik an rel
thlu ta mai a Satel chu a kal dan pingn ai tem
châwl huih lovin a kal ta boh boh va Sazupui
chuan a nganep khawp a Rei lo deuh a han
mu zet ang a satel chu ka um phik leh thuai mai
ang chu a ti a a mu ta a Chutia i mut hlân
chuan satel chu a kal zel a sazupui kha a lo mu
rei latuk ta deuh va an tlânna tâwp chu sitelin a
thleng lai chauh chu a va hmu hman ti mai a

29

THLI LFH NI THU

Vawî khat chu thli leh ni hi a tunge chak
zâwk tun an inhnial chram a Nakinah chuan
khualzin pakhat hi a lo kal a a kawr fual ththlâk
sak thei apiang chu a chak zâwk a ni ang tun thu

an titlu ta ၁ Chutichu n thli chu a han tleh tan
 ta a vâwt tak na zet mai huan a han tleh ta hum
 hum mai a nimahsela ၁ chhêm nasat poh leh
 khualzîpa chuan a kawr fual chu a vct nghet
 a pawt nghet deuh deuh zâwk a Tin n chu a
 han sa ta thung a thil hnawng leh vawtte chu a em
 bo vek a khualzîn chuan lum a ti a n a sat deuh
 deuh chuan a lo tuar thei ti lo va a kawr fual chu
 a hlip thla ta a

30

SASAW THING LEH PHAIRUANG THU

Sasaw thing lian tak hi thlin a chhêm kar a
 tuun a rawn len a Chu lui kamah chuan phai
 ruang a awm chuk bawk a Sasaw thing chuan
 chûng thil der tak leh nghet lo taktena thlipui an
 tuar thei ၁ an thing lian pui nghet tak chhem
 kara a awm ta mai chu mak i ti hle mai ၁ Phai
 ruang chuan Mak ti ma ti che thlipui chu i lo
 dodâl avangin a chhem thlu che alâwm keini
 chu a thu kan âwih a min han chhêm hlek apiangin
 kan kûr dial dial zel zuk nia a ti ta a ni

31

BERAM VENGU NAUPANG LEH
CHINGHNI THU

Naupang pakhat hi khua atanga hla lo teah
 huan berâm vengin a awm a Achângin nuihzi
 atân Chinghnia chinghnia tuun a au thîn a
 Vawî thum emaw lai chu khuaa mite chuan an
 lo hriatin tak tak emaw tuun amah chhan tûrin in
 lo kal a an chuan a lo nuihsan leh mai thîn a

Ni khat chu enng h a lo kul ta tul ak a nau
pang chu a au vik vik a Nimah en a veng to
chuan mi a tilde leh dawn a nih hi tuu a au te
chu engah m h an n u l auh t l va chu
hna chuan b am hu a s a t a

32

LO NEITU I H NGAWIHUP IHU

Loneitu pakhat huan a buh tul thantu kang
hlaite awn nan len a zu duu A len zar cha
a va en chuun kanghlu zingil el a ngawihup
pakhat a lo awk tel ve a Ngawihup chuun Kei
zawng kanghlu ta ni bua bu n m thih l h m u
rawh khu a buh m hut paw kee se to va
Ngawihup khawn a th a va n u t ang lei
ka ni tuh i h m a w a t a n u leh ka p ka en
kaw l tha a m ka m a h se lonei chuun
tawng reit u lovin l a w i z a w z a w a dik
a m thei e n a h se k t a w h m e c h h e t u ngil
i tel ve tih zawng l m a chu a m t h o t u r
ang chu i u r v e t u r a m a t u i a c h h u a h d u h
ta blk lo va

33

SIHAL I TH GRIP IHU

Grep lawh hun lai tak huan sihal pakhat hi
grêp huanah a va lut r a n deah takah huan
ni kang grep hi uawm f u r a n h u a a lo var tuar
mai a Chu thei tui tui mai chu a zuan a m a h
se a la thei ta lo va A kul pah chuun Engnge
paw ang ? Gr p e chu a thur thur nen a ti ta
rawk mai a

34

UI KAWLH THU

Ui kawlh tak pakhat hi mi a seh leh thul pawl
 a khawih loh nân ɿ neituin a nghlwnghah tengeng
 a awrhfir a Ui chuan ɿ teng ng chu a chapopui
 ta hle mai a a tengeng chu mi hriat atân a thung
 ri a thung ri a A thian pakhat zakzum deuh tak
 hian I thin rik zawih zawh poh leh a tha zâwk
 a ni ɿ tengeng awrh kha that vanga lawmmana ɿ
 hmuh a ni lo va hmingchhritna chhinchhiaha a
 nih kha a ti a

35

RUL LEH MI PAKHAT THU

Thlasik lai hian ni khat chu mi pakhatin a
 feh hâwn kawngah rul vâwtin a hmeh hlum lek
 lek hi a hmu a Chu rul chu a khawngaih ta êm
 êm a a la a meia hem nun atan a hâwn ta a
 Mei lum a han tihharh veleh chuan chu ma nru
 pang awm khâwm chu a ûm tan ta mai a Chuti
 chuan mi a khawngaih avânga tinungtu chuan
 tuthlawh a chuh liwk a a tihlum ta der mai a

36

VENUSI LEH ZAWHTE THU

Zawhte pakhat hian tlangvâl pakhat hi a
 hmangaih êm em a tlangval chuan a hmangaih
 ve theih nân Venusi hnenah nulaa chan a dil a
 Venusi chuan a khawngaih a nula hmel tha zetah
 a lo chantir a Tlangvâl chuan a monu atân ɿ
 hrui tɿ a An pindana an thut dun lain Venusi

chuan a taksa a tihdanglam achin a nungchang
pawh a danglam ve em tih hriat duhin a hmaah
chaichim a zuk vāhtir ı Nula chuan a taksa
thar chu theihngihlin a thutna ata chu a
tho va chaichim chu ei mai tumin ı man ta a
Chutichuan Venusi chuan ı lolamna vānga thin
rimin monu chu zāwhietir ı chāntir leh ıı mai a

37

SIHAL I I H KEL THU

Sihal pakhat hi tuichhunchnuahih a tih ı
Engtin chuan ka chhuak leh dawn chu ni ang
maw aw ı tin rei tik a ungahutir ı Nakinah
chuan kel tuihı tik hi a lo kel a sihal chu tui
a tam nge tum lo ı tui nge tui lo tih ı zuk zawt
a Sihal chuan Thianı lo chhuak rawh khai
he tui hi a tui em em mai ı ka in khim thei lo
a tam khawp si a han king rual lih ı ni hek lo
a ti a Chutichuan kel chu ı zung lut ta thuar
a tin sihal chu kel kiah chuan ı chuang a ı
zuang chhuak ta thauh mu ı Kel hnenah
chuan I khabe hmul chinve zat kha chu thluak
nei la chu ı zurnthlak hma khān ı en tha hmasa
tūr a ti a

38

RUL LEH SURAI THU

Rul pakhat hi thirdeing mah a lut a ei tur
a zawng a zawng a Nakinah chuan surai hi a
hmu a a pan chho va a han khel a Nimahsela
surai chuan kal bo turin a tir a Kei mi dangte
ei thintu ka ni si a ka taksaah hian ei theih ı hmu
tlem awm em mai a ti a

39

CHINGHNIA LEH BERAMNO THU

Luite hnârah hian chinghniain tui a in a
lui mawng lamah chuan berâmno bo tui dai lai
a zuk hmu a Seh tumun huat tûr a zawng ta a

Mi sual engatinge ka tui in laite i tihnut ngam
chu le ? tui a pan chhuk a Berâmno chuan
tlang takin Engtinge ka tihnut sak che ka hre
hauh lo a ! Kha lam atangin hetah tui a lo luang
a ni si a a ti a Chinghnia chuan Chu chu
engpawh ni seli kum khat lek a la ni a hming
chhia tam mi vuah a ni a ti a Kum khat pawh
ka la tling hlei nem ka pu beramno chuan khur
chungin a ti a Nang i nih loh chuan i pa tal
a ni ang chu chu i tih nen tnuhmun vek a ni
A ! ka chaw ei lo hi brik biak tûr prwh ka ni
lo ve chinghnia chuan a ti a Thu dang sawi
set set lo chuan beramno chu a bei ta mai i a
pawt sawm ta leng a

40

SAKEIBAKNEI LUNGLENG THU

Hmân laun sakeibaknei pakhat hian thing
kittu fanu hi a hmangaih em em mai a a pa hnen
ah chuan nupua neih a dil ta a Thing kittu
chuan chu thu chu a lawm lo hle a a phal ta lo
ya Nimahsela sakeibaknei chuan a hrâwk ta
a Tin chu mi chuan han hnial ngam mi a ni
lo tih a hriatin tih dân remchang a hre ve ta a
'I thul mi dil hi ka lawm ngawt mai ka pu ni
mahsela i hate hi a lian hlawmin i tinte hi a nasa
hlawm em mai a ! Heng ang hriamhreï pui pui hi

hlau lo fa tunge awm ang le ? Ka fanu pasal
 1 nih dawn chuan 1 hate hi phaw a 1 tinte hi tan
 zet rih tur a ni a ti a Tin sakeibaknei chuan
 a remti ta a (Hmin₂ahna 1 awm phawt chuan
 mun eng tih nge duh loh a neih ang ? Tin
 hmeichhe pa chu a pu atan a lo nei ta a Ni
 mahsela thing kittu chuan chu si nghal tak hriam
 hrei nei tawh hlei lo chu a hlau ti lo va thing
 hian tak a la lawk 1 1 in ati chu 1 hnawt bo ti
 daih mai a

41

MIHRING LEH SAKAIBAKNEI THU

Hman lai hian sakaibaknei leh ni pakhat hi
 an zin dūn 1 1 tunge huai zawk tih an lo inhnial
 ta mai a An inhnial nasat deuh deuh lai chuan
 mihringin sakaibaknei a ick hlum dawn lai lem
 din hi a va hmu a En ta che hei ara kin inhuai
 hleihzia infaahna Chiang zawk a awm hlei nem
 mihring chuan a ti a Sakaibaknei chuan Chu
 chu he thu hi 1 ngaih dân a ni a Mitem dintu
 chu han ni ve teh ıla chuan mihringin sakaibaknei
 pakhat a reh leh hun chuan sakaibaknei kut bâwr
 hnuaiah mihring sawmhniñ an thu thut mai tur
 a ti a

42

RANTHLENGA UI THU

Ranthlêngah hian ui pakhat hi a mu a
 bâwngpa buhpawl rawn ei turte chu a lo ngurin
 a lo bauh zêl a Bâwngpa pakhat chuan He
 ui zet hi chu a va sual tak em ! Amahin buhpawl
 chu ei thei lawi si lovin a ei theiate ei chu a phal
 lova e ! a ti a

43

CHINGHNIA LEH KANGHLAI THU

Chinghne pakhatin saruh a hâk a a hrawkah
 a tâng tlat mai a hrehawm ti zet chungin a tlân vêl
 ruai a tichhuak thei apiang lâwmman tam tak
 pek tumun a hmuh apiangte chu tichhhuah sak
 tûrin a sâwm zêl a Kânghlai pakhat hian a sâwm
 na leh a thutiamte chu a lo hriatin a nghâwng sei
 pui chu chinghne hrawkah chuan a zuk rawlh
 a sâruh chu a phawrh chhuak ta a Tin a lâwm
 man chu a han dil dek dek a chinghnia chuan
 a thenkhum ta mai a thurim âwm zet hian

Lâwm nachâng hre lo pa lawmman dangte i
 la dîl fo le chinghne kâa i lu i zuk rawlh a him
 taka i chhuak leh kha lâwmman nasa ber a m ,
 alâwm le a ti ta mai a

(44)

SIHAL LEH KANGHLAI THU

Ni khat chu sihl hian kânghlai hi chaw ei
 atân a sâwm a thil nuhzatthlâk tak tihîr a duh
 avângin thleng dar takah hian sa tui chauh a hlui
 a Sihal chuan awl takin a liak zo ta a kâng
 hlai erawh chuan a hmui sei pui chuan ei theih
 rêng a nei ve ta mang lo a a tâwp lamah pawh
 chuan a ei tiri ang bawh khan a la riltâm ta fan
 mai a Sihal chuan tlemte a ei chu pawti âwm
 tak leh chaw chu a duhzawng a ni ta âwm lo mang
 e tih hlau âwm takin a insawi a Kânghlai chu a
 tawng ta mang lo va sihal chu a in lama lêngah
 a sâwm leh ve a Anî chuan atûkah kânghlai ma
 chaw ei tûra kal chu a lo remi a A hun takah

a lo thleng a chaw ei a han siam ta nghâl a An
han siam peih chuan chaw chu bel rawng zima
thun hi a lo ni a kanghlai chuan sam deuh mai
hian a ring chawp chawp chuan a bel chu a luh a
sihal erawh chu bêl pang ngawt liakin a lo awm ve
ta reng thung mai a

45

CHOAK LEH BIL RAWNGZIM THU

Choak tuihâla thi lek lek hi ralkhâti bel rawng
zim panin lâwm takin a thlâwk a A va thlen
chuan tui awmna chu a lo thûk hle a bêl chu
bawha zuk kûn vak pawhin a la thleng phâk a
lo va Chutichuan bel chu tihkeh a tum a tin
leihbuak a tum leh a nimahsela a enga mah mah
chu a ti zo lo va Nâkinai chuan a kianga lung
tete chu a chhar a amal malin bêl h a thlak a
thlâk a tin tui chu a ko tlang a lo thleng chho
va tuihâl reh raihin a in ta a

46

MUPUI I EH SIHAL THU

Mupui leh sihal hi rei tak an cheng dun a Ni
khat chu sihal kal bo hlanin a note pakhat chu
mupui chuan a lak sak a a bu lamah a thlawhpui
ta a a bu awmna thing chu a sân em avangin si
hal chuan phuba la thein a ring lo va Sihal chuan
a lo hâwnin a note chu a han dil a a lo phal lo
va Chû veleh merchher a chhi ta lawk a thing
chu a hâl ta hluah mai a Mupui chuan a note
tân leh ama tân rêng pawh hlauhawm a ti ta a
sihal notê a puin thahnemngai zeta a dil laia a
phal loh kha a hlauh avângin a pe kir leh ta a

47

MIHRING LEH KEI MI THU

Mihring leh kei mi hi an lo inhmêlhriat a chaw an ei dôn ta a Thlasik khaw vawh lai tak a nih avângin mihring chuan a kutte chu a ka bulah a dah a a chhêm a chhêm a Kei mi chuan. 'Eng atân nge kha i chhem le ? a ti a Mihring chuan

Ka kut a vawt êm a ka chhem lum a nî a ti a Nakin lawkah chuan chaw sa tak hi an hmaah an rawn hlui ta a mihring chuan thlêng chu a ka bulah a chawî kâng ta a a chhêm leh ta a "Kha eng tizia nge nî ta lé ? kei mi chuan a ti a. A chaw hi sa êm a ka chhem dai a nî" a ti a A nih leh tûn atang huan inthuan tawh suh ang thil vawt chhema thil lum chhêm leh bawk mi hi engah mah ka hmang lo ve kei mi chuan a ti ta a.

48

CHAICHIM LEH CHUNGU THU

Nî khat chu chaichim huan chungu hi thuan atân a sâwm hlauh mai a an zin dôn ta a. Chung u chuan a thianpa chu hmangaih âwm takin hlauhawm ata vên hum tum nî âwm tak huan chaichim ke hma lam pakhat chu a bawp khung khat nêh a thlun zawm a thu lo deuh chu chutiang chuan khawmualah an kal a Nakin lawkah tui an va thleng a chungu chuan chaichim chu hlau lo tûn a hrilh a tui chu a hleuhpui ta a Lui lai an thleng hman chauh va chungu chuan a li lah ta vut mai a chaichim tál chuan tui a tiche a, chu chu mu arlam a lo hmu a a zuk thâm a chaichim chu a thlawhpui ta a a hnuaiah chuan chungu kha a inkhai ve ta nawlih nawlih mai a

49

ZAWHTE LEH CHAICHIM

Zawhte pakhat hi a lo tar a tûn hma angin chaichumte a man thei tawh lo va engtinng a man leh theih ang tun a inngaiturah a Chaichumten ip emaw mi tih loh leh zawhte thih emaw tal mi ruatin an lo kal hna ngam mahna th beiseun a ke hnung lamin thung filawrah inkna a Chaichim pitar pakhat huan hla tak atangin a thir vang vang a a thian hnonah Ip hi ka dam chhûng huan ka hmu tam fe tawh a zawhte lu in a na ip rêng ka hmu ngai lo ve a ti a A thian chuan I peih chin inkhai reng mai rawh ka pi buhpawl inhnawhpuar pawh ni la i man phâk turah rêng chuan ka awm hlei lawng e a ti a

50

CHAICHIM RÖREL INKHAWM THU

Hmân laun chaichumte hi zawhtein a tirethei em em a a tihbona ngaituah tûn chaichumte chuan inkhâwm an rawt a Thil tam tak an han ruat thun a mahse an duh lo zel a Nakinah chuan chaichim patir hi a tho va tûn hnuah thawm an hriata an bihrûk hman zelna tûn dar thunrik awrh tîr a rawt a A thil rawt chu tha an tulâng em em a kut an beng dar dar mai a Tim chuchim tar ngawi renga lo thu hi a lo ding ve thung a an thil rawt chu hmantlakîn thîr a ti hle a Nimah sela thu tawî te A tu berin nge zawhte chu dâr awrh tîr ang ?" tun a zâwt tlât mai a A ngaihn rêng an hre ta hlawn lo a ni

51

SIHAL LEH SAKEIBAKNEI THU

Sihal pakhat huan sakeibaknei hi a la hmu ngai hauh lo va Vawı khat chu a tawk ta phut mai a hlauvin a thi thelh a Vawı khat a tawk leh a chu mi tum chuan hlau teh mah se a inthup thei hrām a A tawh vawı thumnaah chuan a lo huai ta hle a a pan a engtınge a awm tih a zâwt ta hial a

52

SAKEIBAKNEI LEH SABENGTUNG
LEH SIHAL RAMCHHUAK THU

Sakeibaknei leh sabengtung leh sihal hi an ramchhuak za a an hlawhtling êm êm a an sa pâl zawh chuan hlim taka chaw ei an tum a A sa sehte chu sem tûrin sakeibaknei chuan sabengtung a tır a Sabengtung chuan inang thlahun a han chhep a a thunte chu an duh thlang tûrin a tır a Sakeibaknei chuan a lungawı ta lo va sabengtung chu a seh hlum ta a Tin sihal chu a semtır ve leh a anı chuan sa zawng zawng chu a dah khawm vek a tê tak tê chauh ama tân a dah hrang ta a Sakeibaknei chuan Thiana sem dân ı va thiam êm ve le tu'ngge zirtır che ? a ti a Sabengtung awm dân ka hmuah khân zirtır leh chuan ka ngai hlei nēm sihal chuan a ti ta a

(53)

SAKEIBAKNEI DAMLO THU

Sakeibaknei pakhat hi a tar chhua-tha zo tawh a, sa pawh a seh thei tawh lo va pākak a na a na êm êm a insawı a Chu thu chu ram-

sa zingah a lo darh thuaı a sakeibaknei damlo chuan khawngah a hlawh ta hle a a mal maln ramsate chuan an rawn kan a Chutichuan awl takin pūk chhūngah ngeı chuan a lo seh ta nghauh nghauh mai a a ineı thau ta kūng mai a Nakin ah chuan sihalin a damlo chu a ringhlel ta a a chanchin zāwt thlithlai tūrin a lo kal a hla deuh atang hian chu sa ropui tak chu engtingge a awm tih a zāwt a Sakeibaknei chuan 'Thuan tha ber nang ı ni maw ' Engatinge mı hlat tika ı awm le ? Lo kal ta che thuan duh tak he sakeibaknei khaw ngaihthlāk rei lo tē chauh dam tawh tūra beng hriatah hian thlamuanna hu han sawı tı che a tı a 'Mal ka sām ang che maw ? Ka awm rei theı dāwn āwm lo ve mı ngaidam teh khai ı pūkah huan hniak a lūt hnem hle a mahse a lo chhuak leh lam pakhat mah a awm lo hı ka hmuh m a dik tak zawngın ka awm a nuam lo rōm mai a ni " sihal chuan a tı a

54

NULA LEH BAWNGHNUTE BEL THU

Nula pakhat hı bāwnghnute bēl chhıpchhuana a kal pah hian a lo ingaihtuah ta a He bāwng hnute man tangka hian ka artui khāwısa kha za thum ka tlin ang a chūng artuite chuan a tiēm berah pawh ār notē zalmuh leh sawmnga a lo keu ang a Tin ār notē chu ā-ı lo to huna' dāwrpuia zawrh tāk chauh a lo nı ang a tichuan kum thar ah chuan kawrfual thar leina ka nei lo theı lo vang Chu kawr ha chuan dāwrpuiah ka kal ang a t'angvāl tinin mı kawm bik teh an tūm ang a mahse ka duh lo vang a ka hawisan zēl ang a tı nıru

a A thul ngaihtuah chu a hlim khawp mai a a
bel chhupchhuan pawh chu a lo hre chang ta lo
va a tla ta a a inngaihtuah hlimna zawng zawng-
te kha a reh ta vek mai a ni

55

HMEITHAI LEH ARPUI THU

Hmeithai pakhat hian arpui a nei a chu ar
chu tûk tin hian pakhatin a tui thin a A han
ngaihtuah a Ka ar hi a chaw let hnih ka pek
chuah ni tin vaw hnih a tui ang a ti rilru a
Tichuan a ruat ang chuan a han ti a arpui chu
a lo thau ta kâl mai a mahse a tui ta hlek lo va

56

VATAWK RANGKACHAKA TUI THU

Mi pakhat hian vatawk — ni tina rangkachaka
tui thin hi a nei a Chuti pheuh pheuhva khâta
rangkachak hmuh chu tam zo sa lo chuan rang
kachak zawng zawng chu vaw khata lâk vek tumin
vatawk chu a talh a A han sah phel chuan va
tawk dang ang chauh a lo ni a

57

TLANG HNATHAWK THU

Hmân laun tlâng pakhatah hian thil ri thûm
chur chur hi an hre thin a Hna a thawk ve a ni
e an ti a A thawhchhuah en tûr chuan khaw
hnaa mite pawh mipui tam tak an pung khâwm
a Rei fe an ngah hnu leh mi fing deuhten thil
mak tak tûra an ruat lai chuan chaichim tē hi
a lo chhuak ta hlel mai a

58

SAKAWRPU LEH SAKAWR THU

Sakawrpu pakhat hian sakawr chaw tûra a neituten an pêk chu a rûk sak a a hralh thîn a sakawr chu ngun taka khuinh a chûl hoh hoh nîlêng roh sî thîn a Sakawr chuan Nalh takin awm sela mi tih tak tak meuh chuan, mi khuinh lo deuh la chaw tam deuh mi pe ta che " a ti ta mai a.

59

UI SATHIAM TAR THU

Ui sathiam a chak laia ui tha em em ni thîn a a pu tâna lo lama thul thî tih sak thintu hi a upat avângin a lo chau tî a Ni khat chu sanghal an pêl a ui chuan a bengah a pet tlat a nimahsela a hain a tuar ta lo va sanghal chu a chhuah ta a a tîân ta daih a Chutichuan sa pêltu chuan a rawn hau ta hrep mai a Nimahsela ui chau tak chuan I chhuahhlawh tar hi zuah lul ta che ka tih duh loh vâng a ni lo ve ka chaknain a tîn ta lo a ni e. Tûna ka awm dân avâng a mîn hauh a chuan ka awm dân hlui kha hre reng zâwk ta che " a ti ta a.

60

SAKAWR LEH SABENGTUNG
THUAM PHUR THU

Mi pakhat hian sakawr leh sabengtung a nei a a zin kawngahte hian phur zawng zawng chu sabengtung phurhtirin sakawr chu ruakin a kaltir hluih thîn a Sabengtung chu a dam sam lo va

ni khat chu a phur chhâwk then tûrin sakawr chu
 a sâwm a A then hi mi chhâwk duh la chuan ka
 dam leh thua ang a mi chhâwk duh loh erawh
 chuan ka phur hian mi uai hlum mai ang a ti a
 Sakawr chuan sabengtung chu kal zêl tûr leh chu
 tiang phunnawina a hnêna sawi mai mai lo tûrin
 a tîr a tin sabengtung chu ngawi reingin a kal
 chhur chhur zel a Nakin lawkah chuan a sawi
 lâwk tawh angin a phur rit chuan a uai thlu a a
 thi ta a Chuti chuan an pu chu a lo kal a sabeng
 tung thuam phurh chu a rawn phelh a sabengtung
 ruang nen chuan sakawr chu a phurhtîr ta a
 Sakawr chuan inchhur tak mai hian Ka ngilneih
 loh vang a ni Phur thenkhat kha ka phur duh
 lo va tûnah phur zawng zawnga sa ruang la
 belhchhah ka phur dâwn ta a nih hi a ti a

61

SUMDAWNGTU SABENGTUNG THU

Sumdâwngtu pakhat hi tuipui kamah chi lei
 tûrin a kal a A haw kawngah chuan luitê kân
 tûr a awm a a sabengtung chu chutah chuan a
 tlu palh ta hlauh mai a A chi phurh chu tuin
 a tihui avângin a han thawh leh chuan a phur
 chu a zâng ta êm êm a Sumdâwngtu chu a kîr
 leh a bawmrângte chu chi bawkin a hma aia tam
 zâwk mahin a tikhat leh a Luitê an lo thlen leh
 chuan sabengtung chu a tlu lui a a phur chu a
 lo zâng leh ta êm êm a ka duh ang tak ka hmu
 tu ni awm takin a hrâm vel nghur nghur a Sum
 dâwngtu chuan a thul tih dân chu a lo hre chhuak
 ta a Tuipui kamah chuan sabengtung chu a
 hrui leh a chi lei aum awmpâwng rah (sponge)

a lei ta zâwk a Tin sabengtung chuan lui a va
thlen chuan a hma ang bawk tûr emaw tin a
han tlu leh vei a nimahsela âwmpâwngte chu
tuun a tipâwr tî a a phur chu a lo purg ta thûr
mai a A rem hriat vervok tak chu amî chungah
a lo tla a phur hnih phur a lo ting ta a

62

BERAMPU LEH CHINGHNE THU

Vawî khat chu chinghnîun berâm rual hi
seh tum muah lovin a zui i zui a A tîrah chuan
berâmpuî a chetzia chu ngun takin a enthla a
Tin chinghnia chuan ni tin beramte chu pâwl ve
sin seh a tum hauh loh avângin berampu chuan
berâmte râi ang pawh ni lovin beram rual veng
tu ang zâwkin a lo en ta a Vawî khat chu be
râmpu chu khawpuiah a kal a lo tûl ta a be
râmte chu chinghne kutah a hnutchhih ta mai
a Chinghnia chuan a tanî remchang hun chu
a hmuhin berâmte chu a bei a a tam zâwk a ti
hlum ta a Berampu chuan a lo hawnin a berâm
rualte chu an lo thâwl ta hawk tih a hmuh chuan
Hremna dik ka tuar a ni engatinge ka berâmte
chu chinghne kuta ka dah mai teh reng le ? a ti a

63

SAKEIBEKNEI LEH SABENG TUNG
LEH SIHAL THU

Sihal leh Sabengtung hi inveng tawn zêl tûra
inthurualin in ramchhiak dôn a Thui an la kal
hmam sakeibaknei an tâwk ta a Sihal chuan a
thlapharawmzia a hmuhin sakeibaknei chu a han
hnaih a a nunna atân engmah hlauhawm a awm

dawn loh chuan sabengtung chu manpu a tram
 a "Engmah ka tih lo vang che " tia a hrih veleh
 chuan sihal chuan sabengtung chu khuarkhurumah
 a hruai a a titla ta a Sakeibaknei chuan sabeng
 tung chu man sa a ni tih a hmuhin sihal chu a seh
 hmasa ta a tin sabengtung chu muangchângin
 a bei leh ta zâwk a

64

ZUKCHAL DAMLO THU

Zukchal damlo hi a chenna mual strah a baw
 a A thiante chu a dam loh chanchin rawn zâwt
 tûrin an lo kal duah duah thin a Sa tin chuan
 zukchal ei tûr hnimte chu an eipui zel a 'ichuan
 zukchal chu a dam loh avâng ni lovin a chaw
 tlâkchham vângin a thi ta a

65

KELNO LEH CHINGHNIA

Kelno pakhat hi in te tak tê chungah a lâwn
 a a hnuaiah chuan chinghnia a zuk hmu a a thiam
 tâwpin a zuk hau hrep mai a Chinghnia chu a
 dâk chho va Chapopa inngaihhlun mi tham lo
 ma ta che hêng i tawng tha lo hi nangmah atanga
 lo chhuak ni lovin i awm hmun a vêng humtu che
 atanga lo chhuak a ni ' a ti a.

66

MEIHAWL RAWHTU LEH
 PUAN SU MI THU

Meihawl rawhtu pakhat hian a in chhângah
 meihawl a rawh thin a Vaw khat chu puan su
 mi hi a tâwk a an in enkawl man i lo tlem deuh
 ang tun chu mi chu a hnena awm tûrin a sâwn
 a Nimahsela puan su mi chuan Ka pun sūk

vâr apiang ı meihawlin a tidum leh thuaı âwm sı
a tın a sâwmna chu a hnual ta a

67

VATAWK LEH CHOAK THU

Choâk pakhat hian vatâwk hı a va hmu a
a hmul mawı tak angte chu neih ve a duh ta êm
êm mai a A rawng vârh hırh mai chu a tui hleuh
naa a mbual thin avânga lo awm nı ringin choâk
chu a chaw zawn thinnı hmunte chu kalsanın dil
ah a cheng tan ta a Ning dırh khawp pawhin
a hmulte chu han sı teh thin mah sela a rawng
chu a tidanghm theı churıng ta awzawng lo va
ritâmun a thi ta thuaı mai a

68

MI FIR THU

Mı fir tak pakhat hian a ı eih zawnz zawnz
hralhin rangkachak tlang khat a lei ı chu chu
bang bulah hian a phum tlat a Nı tın a en turin
a kal thin a numahsela a chhiahlilawhı pakhatın
a lo enthla ru a a rangkachak phum chu a hre
chhuak a a ru ta a Mı fir chuan a va en leh
chuan a phûmna kua chu a lo ruak ta reng mai a
chutichuan a inchûl thur tan ta a A thenawm
pam lungngaihın a bûk thlu tih a hmuhin leh a
lungngaih chhan a lo hriat chu in a hnenah Chuti
êm chuan lungngai ma ta che lungtum va la la a
kuaah chuan dah la rangkachak la awm angin
ngaihtuah ta che I tân thuhmun reng a nı alâwm
rangkachak a awm lai pawh khan ı hmang chuang
sı lo va neı lo nen thuhmun reng ı nı alâwm " a tı a

69

RUKRUHO LEH ARPA THU

Rûkrubo englo ru tûrin in pakhatan hian an
 va lût a engmah dang rûk tlâk an hmuh loh avâng
 in arpa chauh an ru ta a An talh dâwn lai chuan
 arpa chuan mihring tâna a tangkaizia a khuang
 in mite a hun taka hna thawk tûra a kaihtawh
 thim thute sawin a nunna zuah tûrin a dîl a "Nang
 mi sual chu mi avâng chuan alâwm kan thah dâwn
 che mi mite i tiharh a rûk kan rûk theih loh ni
 anni chuan an ti ta hlauh mai a

70

CHUNGU PAHNIH THU

Ni a lo pui a dilte a lo kang deuh vek tawh a
 chutih lai chuan chungu pahnih hi tui zawng tûrin
 an kal chhuak a Tuichhunchhuah thûk tak an va
 thleng a a kotlânga thuin kan zuang thla ang nge
 thla lo vang tun an inrâwn a Pakhat chuan zuan
 thlâk lam chu tha a ti a tui te lah chu a tamia
 a fim baw si a, engmah buama a awm si lo va
 tum A pakhat chuan Chûng zawng a ni thei
 a mahse he tui pawn hi lo kang ve ta sela eng
 tange maw kan chhuah leh hleih ang le ? a ti a

71

UI LEH RUAI THU

Mi pakhat hian ruai theh a tum a a thiante
 a sâwm khâwm laun a uun ui dang a thiante chu
 sâwm hlimpu ve hun nun a hria a A sâwm ta
 nga a, ui khual chu chaw chhum mah a rawn hrui

lât a An chuan Hetiang hi a khat hie si a
 chawihkâr khat lai puar tûrî ka ei theuh teh ang,
 a ti rilru a Nimahsela chutiang ngaihtuaha a
 dîn lai chuan chaw chhûmtuin chu ui khual ei tûr
 lam beiseia thîr reng chu a hmu a zawî jem a
 hnung lamah a veh ru them them a a bawp khing
 hmibah a chelh lawk a tukverhah a theh chhuak ta
 dâwr dâwr mai a Ui chu kawthlerah a beleuh
 thla ta tuar tuar mai a A beleuh chuan kawthlêra
 ui dangte a ko pung teuh va chûngte chuan tuai
 theh chu a nuam em tih anrawn zâwt a An
 chuan A dik chauhvîn zu ka in hnem em a eng
 mah hriat pawh ka nei ta lo ve Engtinngê chu
 in ata ka kal chhuah tâk pawh ka hre meuh lo"
 a n a

72

CHINGHNIA LEH KEL

Chinghnia hian khâm pang a lâwn theih loh
 naa kâl tlâ hi a va hmu a lum hlauhawm lohna
 hmun khâm hnuaia lo chhuk thla tûrî a thlêm a
 Chu lo rengah pawh Heta hlobet hi a tui zâwk
 asin a ti a Kel chuan Awih loh tûr a nih chu
 ka ei tûr ngaihtuah pawh i ni lo va keimah mî
 em i ngaihtuah a nih chu a tihsan ta mai a

73

CHINGHNIA LEH SIHAL LEH
 HAUHUK THU

Chinghne pakhat hian Sihal rûkruah a puh
 a an thubuai remtu atân chuan Hauhûk hi an
 ruat a Sihal chu Ka ru lo tun a tang tlât a
 An pahniha thu a ngaihthlâk zawh chuan Hau-

hūk chuan hetiang huan a rel ta a Chinghne
 hnēnah chuan 'Keia ngaih chuan i thil hlohva
 i insawi hi i hloh lo a ni' Tin Sihai lam a hawi
 a, "Nang pawh thil rua an puh che hi ruk zawng
 i ru ngei tak a ni a ti a Tin an thu rêl chu an
 han bâng a vântlang zinga hmingchhe tak ve ve
 chuan an tin ta a

74

SIHAL MEI BUL THU

Sihal hi a meian thangah a 'awk a a mei chu
 tâl chhumin lâwm takin a chhuak ta a Chu mi hnu
 lawkah chuan a mei tâl chhum taka a chuan thu
 ta zâwk sela a duh hial a Nimahsela chu thil
 tha lo tak chu tha anga neih tumin Sihai dangte
 a ko khâwm chiam a mei neih a fel loh leh a
 hnawksakziatē entir nân thu sei fe a sawi a Ka
 mei ka tan bulh hnu ang reng reng hian tun hma
 in ka la hlim ngai lo a ti a An zingah chuan
 Sihai rûkhmang tar tawh tak thanga lo âwk ve
 nek tawha chhuak leh hrâm fang tak hi a awm a
 chu chuan I mei neih loh chu remchânpuina tak
 tak i nei a ni âwm a keini pawh hetiangin awm ta
 hlauh ila remchânpuina chu kan nei ve mai baw
 ang chu a ti a.

75

MUPUI LEH THAI THU

Mupui pakhat hi sazupui lâk tumin lung
 pui chungah a va fu vûng mai a Chutia a fu chu
 thai kâp mûn a va hmu a a han tin rân rân a
 thupui khawp hial tûrin a han kap hiam ta a
 Mupui chuan a ir-âwma thai bur reng chu a n en

zawk a, chu thalah chuan ama hmul vek mvuah
 m a zuk hmu a a rilruin Ka hmul ngeia chei
 thalin mi kâphlum a ni a ka tan lungngaih thua
 hnah a thleng zuk nua le a ti ta roh va

76

CHINGHNIA BERAM VUNA
INTHUAM THU

Chinghne pakhat hi berâm vuna intuamin be-
 ram rual zingah a tel ve thin a Chutiang chuan
 arûkin berâm tam tak 1 seh a Nimahsela zan
 khat chu berâm zingah chuan huangah an khâr
 hnan a Tin berâmpu chu ei atâna berâm talh
 awm deuh zawngin a lo lût a chinghnia chu be-
 ram emaw tun a man a a talh ta mai a Chu
 tichuan chu chinghnia chu mi dangte tihlum a
 tumna lamah amah a boral ta zâwk a ni

77

THO LEH KHAWIZU BEL THU

Khawizu awmna bel hi a tlu bua a chu chu
 thovin an hmuhin an it ta em em a khawizu chu an
 va dai a an ei ta ten ten a An ei puar hnu chuan
 an han thlâwk dâwn a khawizu banah chuan an
 te chu a tâng a an thlâwk bo leh thei ta awzâwng
 o mai a Chutichuan an inhâkhlum zo ta a an
 juhâm man chu an hmu ta a ni

78

KHUALZINTE LEH SAVAWM THU

Mi pakhnih hi an zin dîn a an kalna tûr chu
 um reh tak a ni a chutichuan Hlauhawm eng
 awh lo tâwk ila inpuh zelah aw tun an intam

a Thui pawh an la kal hmam ngaw atang chuan savawm hianpui an lam pan chuan a lo tlan ta a Pakhat chu mi tuan tha leh inthazo tak a ni a thung lerah a lawn a pakhat erawh chu hmaia lei sin a tiu ta rawk mai a Savawm chuan a rawn hnim a nimahsela ani chu thaw lo leh chechang blek lovin a mu hle hle mai a Chutichuan savawm chuan a thi-ah a ruat a engmah tih lovin ngawah chuan a kirsan leh ta a Ghutia savawm a kal ham hnu chuan thinga lawn a thianpa kha a lo kal a nui chung hian Savawm khân engnge a hrilh che le ? I beng bulah a hmuï pawh a zuk dah kha le a ti a Eng dang sawi lo ve nang mah anga mi sual leh dawizep te hi tûn hnuah chuan thana siam tawh lo tûrin mi hrilh mai a ni e a tihsan ta mai a

79

SATEL LEH MUPUI THU

Satel pakhat huan a awm dan leia bawh fo mai chu a ning ta em em mai a a vel ram hmuhte duh in Sava engpawhin khawvel en tûra mi hlawhpui theih chuan lunghlu tam tak inphûmna hmun ka hriatte chu lâwmmanah ka pe ang tun a tiam a Chutichuan mupui huan a duh ang takin a thlawh pui a a thlawh zawh chuan lawmman chu a han dil a nimahsela satel chuan a thutiam chu a lo hlen thei awzawng lo va Chu chu mupui chuan a hriat chuan a pangti nem lai chu a tinin a thâm a a phuba a la ta a Satel chuan a thuh dawn ruai chuan Heta awm hi ka phu tâwk a ni reng e lei lei chung pawha har taka vâk thei tâwk

ring lăwk ı nı nge ? tun a zăwt a Nghalchang
chuan 'Hmélma zawng an hla hle pawh a nı thei
é thiana nımahsela hun áwl kan neih laun kan
hriamhreite kan chei tûr a nı hlauhawm lo thlen
hunah zawng thil dang tih tûr kan nei dăwn ang
asin ' a tı a

83

CHUNGU PAHNIH THU

Chungu pahni hı an awm a pakhat chu dıl
thók takah a chéng thın a Pakhat erawh chu
kalkawng tuihaw k tıng khâwm mai maiah te
huan a awm thın a Dıla chungú chuan a thian
chu a sawı hlauh va a hnêna awm ve tûrin a sâwm
a Muanawm ı tun chaw eı tûr pawh tam tak ı
hmu zăwk ang ' tun Nımahsela anı chuan chu
hmun a lo awm than tawhna atanga insawn chu
a duh loh avângın a hnial a Chu mı hnu rei lo
têah chuan tawlaılr rit zetın chu kawng chu a
rawn zawh a chungú chu a chıh hlum ta der
mai a

84

SIHAL LEH THINGKITTU THU

Sihal pakhat ūm hah hnêp chau tak huan
ramhnuaiah mı pakhat a va hmu a uun a rawn
tlân pelh hma lohva ina awmtıra humhum tûrin
a dıl ta a Chu mı chuan a remtı a Sihal chu in
kılah a khuh ta tlat a Sapêltute chu an lo kal
ve thuai a chu mı chuan Sihal chu a lo hmuh leh
hmuı loh an zăwt a Anı chuan "Hmu lo, ka
hmu hauh lo mai a tı a chuti chung chuan Si

hal bihrûkna hmun chu a kâwk reng a Nimah
 sela sapêltute chuan an ngaithiam lo va an Uite
 chu an kalpui leh ta thui a An kal hnu chuan
 Sihal chu a lo chhuak a a rehru mai dâwn a in
 neitupa chuan chutiang rinawmna avanga a nun
 humhumtute lawmthu hrilh lova a kal chu a dân
 rêng em ni tih a zâwt a Tin Sihal chuan chu mi
 chet dân chu a lo bih ru rengin engkim a lo hmu
 a I chungka ka tih turte chu ka hre hle asin I
 thiltih khân i thusawî khâ lo rem ta hlauh seli
 chuan a phu tâwk lâwmthu ka hrilh ngei tui che
 a ni a ti a

85

SAKEIBAKNEI LEH NGHAPUI THU

Sakeibaknei pakhat hi tuiptui kamah a zuk
 kal a tui chungah chuan Nghapui hi a lo dâk
 chhuak luauvin a hmu a Chutichuan an khaw
 mual lama sa lal ber a ni si a tui lama lal ber
 nêh chuan inzawmna siam ila a tha dâwn em e
 tih rilru puih inzawmna chu an lo siam ta a
 Nghapui pawh chuan rem a lo ti hle a an thu
 rual dôn ta a Chu mi hnu lawk chuan Sakeibak
 nei chu Tumpâng nen an lo insual dâwn ta a Sa
 keibaknei chuan Nghapui chu tanptui atân a sâwm
 a Nghapui chuan Khawmualah ka chhuak ve
 thei si lo va engtin mah puih ngaihna che ka hre
 hauh lo mai a ti a Sakeibaknei chuan vin tak
 n 'Bumhmang pa' a ti ta tuar mai a Ngha
 pui chuan, Thiana mi dem ma ta che tuiptui lal
 xerah mi siam si a khawmuala nunna mi pe phal
 otu chu dem zâwk ta che ' a ti ta a

86

BEL PAHNTHU THU

Lei Bêl leh dâr Bêl hi lui kamah hian a in
 hûng i tuipui a lo fawn a a la ta dâh mai a I c
 Bel chu keh sawm hlauvin a awm a nuam lo h
 mai a nimahsela a thuan dar Bel chuan Ki veng
 zêl ang che tun a tawng thlamun a An
 chuan I hlat theih tawpa hlaah awm rawh nung
 mah hi a ni ka hlauh ber che ni tuizangkhua
 vin ka lamah a rawn hnâwl che emaw kei i hma
 min rawn hnawlin emaw a tuartu iur chu k i ni zel
 tih ka hre chiang si a i ti a

87

SAKEIBAKNEI I CH CHAICHIM THU

Khaw lum em em ni hian Sakeibaknei hi
 pûkah a muhl a Chaichim te hi a luah a vak ka
 a a lo harh ta a Sakeibaknei thinnim chu
 Chaichim chu a han en vel ruat i Chutih lu
 chuan Sihalim Sakeibaknei chu Chuchim tihhlauh
 va a awm avangin a lo nuhzat a Sakeibaknei
 chuan Chaichim hi ka hlau awzawng hlei nem
 a mi nêlha erawh chu ka hlau a ni a ti a

88

CHOAK LEH VAMUR THU

Choak leh Vamur hi an hmul rawng chung
 ah an lo inhma ta vak mai a A tâwpah Choak
 chuan, I hmul chu khaw lum lai atân chuan a
 the ngawi alâwm le nimahsela ka hmul zawngin
 khaw vawt ata mi veng thun a ni a ti ta hlauh
 mai a

89

PHENGLAWNG TUMTU LEH
SANGHA THU

Vawi khat chu Sangha mantu pakhat hian, tuiptui kamali lén pharh ngawt ila, Sanghate chu phênglâwng tum sak ila, Sanghate chu lénah an lo lām lūt ang tih rilru a lo pu a. Tichuan hla thlūk hlan hrante a han tum thîn a, engmah chu a sâwt ta hauh lo va. A tâwpali chuan a thintimin phêng lâwng chu a pailh daih a, a lén chu tuiptuih chuan a dêng ta a, sangha a hnūk chhuak ta tseuh mai a. Sanghate lén chhûnga an perh a hnauh chuan, "Aw rannung luhlalte u, phênglâwng ka tum laiin in lām duh si lo va, tûnah hlin takin in lām ta si a," a ti a.

90

SAZUK NO LEH A PUI THU

Vawi khat chu sazuk novin a pui chu achânga huai hle thîn, eng tizia nge ui bauh a hriat apianga hlauva a tlan vak thîn tih a zâwt a. Zukpui chuan, "I sawi dik a ni, mahse ka hrilhsiah thiam lo a ni. Tûn hnauh engmahin mi tihlau tawh lo vang, tiin ka rilru ka siam fo thîn a; nimahsela ui bauh ka hriat veleh hian thilung ka nei lo va, ka tlan chak theih tâwpin ka tlan lo thei thîn lo a ni," a ti a.

91

SAVAWM LEH SIHAL THU

Savawm chapò tak hi, "Rannung zawng zawng zingah mihrinte zah thei ber ka ni a, mitthi ruang pawh ka khawih ngai lo," tiin a uang a. Sibalin

chu chu a lo hria a nui chungin savawm hnenah
chuan E a nungte ni lovin a thi ei tûr i ni alâwm
a ti a

92

RORENA INA VAMUR THU

Vamûrin thu remna in bangah hian bu a
chhep a chutah chuan no pasarih a keu va A
note sên thla la nei lote chu rûlin a dawlh ta vek
mai a Vamûr chuan lungchhe takin a sun a
'Ka chung a va pik êm ! he inah hian mi tin an
invêng tawn a kei erawh chuan mi sualna ka tuar
bik a nih hi a ti a

93

ZAWHTE LEH SAVATE THU

Zawhtë hian bâwm chhûnga savate hi an
damlo tuh a hriatin dâktor angin a inthuum a
bâwm bulah chuan a va kal a Bâwm kawng
khâr chu a va kik a damlo an awm leh awm loh
a va zâwt a Damlo in awm chuan ka tidam ang
che u ' tun Anni chuan Dam e kan dam e
khawngaih takin min kalsan la hetiang fo hian
kan awm ang ' an lo tihsan ta hlah mai a

94

KEL LEH GREP HRUI THU

Kel pakhat hian a kal pahin grêp hrui hnah
no hi a pet a grêp hrui chuan Engatinge ka hnah
i peh le ? Engtikah emaw inthawina sa talh tûra
an hrui hnah che chuan i chung a leh tûr uan
ka la tum ngei ang maw le ! a ti ta a

95

SAZUPUI TEH CHUNGUTE THU

Thlupui nasa tak a lo tleh a thingte a rawn
 nuai sul sul a Chutih lai chuan huan pakhata
 Sazupuite chu an lo thlaphâng em em a â ta ang
 maun hmun tinah an tlân ruai mai a hmun muang
 zawn an tum a Thui pawh an kal hmam luitên
 a dang ta a An bei a dawng hle mai a hlau reng
 renga khawsak ai chuan engpawh lo ni rawh se
 tun tuah zuan luh chu an tum ta a Nimahsela
 chuta Chungû lo bawkte chuan an lo kal hnaih
 chu hlauvin tuah chuan an zuang thla a an hlauh
 em avângin li mawng thlengin an lût a Chûng
 chu sazupui tar fîng takin a lo hmuh chuan a
 thiante hnenah chuan Ngawi teh u in tih tûr
 kha fimkhur rawh u henga hi keini ang bawka
 rannung dang an awm e keimahnî chauh hi hlauh
 neia hrehawm ti berah inngai suh ang u a ti a

96

ARAWNPA LEH KANGHLAI THU

Arâwnpa leh Kânghlai hi hmun pakhatâh an
 intâwk hlauh va Arâwnpa chuan a chang a din
 a a chang mawî takte chu a pho lang a Kâng
 hlai chu a hmusit ta deuh va Chutah Kânghlai
 chuan hmul thate huan mi a tihthat theih chuan
 Arâwnpa te hi sava nalh an ni a nimahsela chhûm
 chungâ thlawh theih chu lei chungâ kal lai lai
 mai ai chuan hlu a ti zâwk tih a sawî a

97

CHINGHNIA LEH BERAMPU IE THU

Berämpu thenkhat huan Berâm sa zanriaha an lo ei laun Chinghnia hi a va kal a dawhkân i thil awm chu a himuhin Berämpute chu a hmusit ti deuh va In thil tih lai kha ka tih ni sela chuan in au nasa awm teh e a ti i

98

IHIRDENG UI THU

Vawi khat chu I hirdeng pakhatin Uite a nei a a duh hie mai i chu ni chuan a hia thawn chhông chuan i Uite chu ui takin a mu hie hie thim a mahisela Uite chu a pu chaw ei tui a kal in a tho zel a a mei a hem a i chaw chu beisei tak in a en reng thim i Chutichuan ni khat chu I hirdeng chuan thimint hmel zetin Uite chu uat g a hmuh a 'Ui thatchhe pa dolung chung a thir ka chher lai khân pawnhhe chungah i muhil i nimahseli chaw ei tura ka al humin rang takin i tho va chaw pek ve i beisei a Hei hi hie reng rawh hnathawktute chauh ei tui pek an ni a ti a

99

THANGKAMTU LEH ARPA IHU

Thangkamtu huan sava khawi ngam an nei thawk thim a chôngte chu thang bulah sava dang thim nân an dahi a chutulochuan man theih a i ni i to va Vawi khat chu Thangkamtu pakhat hi chawmeh a nôm loh lai takin a thianpam a rawn kân a Thangkamtu chuan a Vabung khawi ngam an tain a tum a Chu sava té chuan thang a

kam leh hunah tawktirh tur awm lo chuan eng mah i awk thei lo vang tih Thangkamtu chu a hrilhin ama nun chu i numhm ta a Arpa tu nalh zet hi tih itan chain an u leh ta zawk a Arpa tir chu in in tahi dawn tih a mbriatin a thih hlauih chuan khawvun tunnge kantho vang tih Thangkamtu chu i zawk a Thangkamtu chuan

Chu chu a ni ngei mu nim dseh mamawhna huan dan a hre lo i nih hi Hunte hruttir tunn siva hmantlak ni mah ta ka thum h keim chaw kan ei tur i ni hawk si a hui mu i

100

SABENG TUNG NINH FI THU

Sabengtung paklat hi in chungah i lavu i a tum tahi tahi a in chung chu i tip wpa i In nestu chu a lawn chho ve thuu a i him vaw hiep a a hnawt thir ta a I nimunh piwh Zawng hetiang a ti hi i nuh val vik khi i ti a Mahni awm hmun hre lote hi zawng hrilh tur an ni iong a ni

101

SAKEIBAKNLI I FI CHINGHINIA

Chinghinian huan chhung ita Beramno laa a tianpui lai chuan Sakeibaknei a tawh a ani chuan Beramno chu a chhuli sak ta mai a Chinghinia chu Sakeibaknei in a sa xh a lak sak avang chuan a han thurim vak mai dawn a numahsela Sakeibaknei chuan nui chungin Chuti chu Beramno chu nangma ti i thiant thilpek che a nih awm chui a tihsan mai a

102

ARSI NGAIHTUAHTU THU

Arsi ngaihtuahtu thiam tak hi zan khat chu
 arsi thlirin a lêng chhuak a Aw ka hnathawh
 hi chu a va ropui êm ! Kerma chanchin leh mi
 dangte chanchin Arsiyah ka hre thei vek a ni a
 mi chhuate lak chuan ka va chung bik tak em ! a ti
 a Chûng thlira chutia a tawng lai tak chuan
 a letingun dilah a tla lût ta pâwrh a

103

CHAKAI PAHNIH THU

Chakai hian a note hnêhah Rannung fel
 lo leh hmantiak loh nu engatinge hnung lam
 zâwnga i kal ni ? Inher la a dik zâwngun kal thua
 rawh a ti a A notê chuan Han kal hmasa la
 a dân min zirtir ta phawt che ka nu a ti ta then
 mai a

104

SANGAWNGSEI A THU

Vaw khat chu ram sam lén khâwmna an
 sam a, chutah chuan Zâwng hi chuta ram sa awm
 khâwm zawng zawng lăwm zâwng takin a lăm a
 Sanghâwngsei hian chutiang chawmawina chu
 hman ve mungin a dung lawk a chûngho hmaah
 chuan a lăm ve ta mai a Nimahsela Zâwng ni
 lovin Sanghâwngsei a ni si a, Zâwng tih angte chu
 tih ve a tawng lamah mi nuhzabôr lek a ni ta a
 tawng tawng thlirin chuan an awm khâwmna ata
 a an hnawichhuak ta a.

105

CHINGHNE CHAPO THU

Vawı khat chu Chinghne lian tak hi a awm
a Chinghne dangte aia a len leh a chak zawk em
avangin Sakeibaknei tun an ko thin a Chu
Chinghnia chuan Sakeibaknei ka ni tak tak emaw
a lo ti rilru a Chinghniate chu kalsanin Sakeibak
nei zingah a cheng ve ta a Chutichuan ama hriat
hlekh lohvin mi nuhzaburah a insiam ta mai a ni

106

ZUKPUI LEH SAKEIBAKNEI THU

Zukpui hi sa peltuten an hnawt chēp ta hle
tuhin a inhumhim nan sakeibaknei pukah a tlān
lūt a Zukpui chu him taa a inrin veleh chuan
a hmuh loh sakeibaknei chuan a bawh a a pawt
sawm ta vek a Zukpui chuan Hlahhawm pa
khat tlānsanin fimkhur lo takin hlahhawm dang
ka va tawng leh a nih hi a ti a

107

FAR THING LEH LENHLING THU

Fār thing sāng tak mar zet mai hian a sanna
chu chapopuun a hnuaia hnimte chu a hmusit a
an hnēnah, 'He ngawa thing mawı ber leh tha
ber ka nih hi nangı lah chu lei hrūlah a lo kal
apiangin rah hlum theih maun in awm sı a ti
a Lēnhling chuan 'A ni nimahsela thing kit
tu hreipui kenga a lo kal hunah zawng kan zinga
a chhe ber nēna inthlāk teh a nua i la chak ang
ni a ti a

108

CHAKAI VAKCHUAK THU

Vaw khat chu Chakai hian tuipui kam a kal
 sau a phollengah a vak a chutah chuan Sihalin
 a lo hmu a a ei ta mai a

109

KEITE LEH SIHAL THU

Keite hian a ze tamzia leh mawizia a ngath
 tuahin a uanpui hle a Sakeibaknei piwhi chu
 tiang vun mawi a neih ve loh avangin a aia chun,
 bikin a hre lo va Nimahsela Sihalin a rawn pui
 a amah leh amah a ingguhlu chu i dik lo dei
 ni tih a lailh ta a Roichu hian hmal tumah
 thatua a en lo va chhung lam rilru tha an en zwa
 thin a ni

110

MIHRING LEH MUPUI THU

Mi pakhat hian thanga Mupui awk lu i vi
 hmu a a chhuah ta a Chu mi hmuah chuan Mu
 pui chuan mihring chu bang chim dawn hnua
 i awn hi a hmu i a lam panin a thlawk a a eng
 lo chhiepchhuan chu a zu lak sak a Mihring
 chuan a um vak a Mupui chuan englo tun chu
 a thlawk leh ta a Tin mihring chu a kir len i
 a awma chung bang chu a lo chim ta vek a

111

CHOAK LEH BAWNGPUI THU

Bawngpui hi mi zawng zawngin thil tha lam
 sairmah an hman deuh thim avangin Choak hian

a itsik êm em mui 1 Khualzin thenkhat lo kal
a hmu 1 thing zarh a thilîwk kal lîwk a â theih
tîwpin Bâwnopui hîâmin a inlet ta khiah khiah
mai a Nimahsela khualzinte chuan an hai ta
awzawng lo va an lo hre thua mui 1 Mitên an
nih loh pui nih an turate huan amahm an mti
lolâm chauh 1 ni reng thin 1 ni

112

SABENG TUNG I FH CHUNGUTE THU

Sabengtung thino phur huan Dil pâ n zet hi
1 kân 1 1 rah 1 tleu va 1 flu ta 1 Dîli Chunz
ute chuan Sabengtung hachawm tihzi chu an
hriatin Tui i huan du hlek nâhin chuti hau chuan
1 phun 1 ni 1 keni in huan chen chawt dâwn
phei li chu engtunge 1 tih in le 1 mui 1

113

PHEIKHAWK SIAMTU DAKTORA
INI F F THU

Pheikhawk siamtu hi a huanthawh th 1 lo hlawh
chham 1 riltâmin 1 thi lek lek 1 Chutichuan
dâktor lemah 1 chang a damdawi mik tak 1 thih
na zawng zawng tihdamna an tih chu 1 zur 1 Ni
mahsela ni khat chu amah 1 lo damlo ta a chu
mî khaw Bawrsâp chuan dâktor der chu fiah tum
in damdawi 1 fak hle thin chu thihna tûr nen a
chawhpawh der a intir 1 tum a Pheikhawk
siamtu chuan in ngam ta lovin damdawi lam reng
rêng engmah hre lo va mi dangten amah an run
na avânga nung chauh a ni tih a inpuang ta a
Bawrsâp chuan An va â hlawn em 1 An phei

khawk siamtu atân an duh lo chia an nunna atân
an ring hle che a ni a a ti a

114

NGHALCHANG LEH SAKEIBAKNEI THU

Ni a lo pui a tuikhurte a lo kang a chutih
lai chuan Sakeibaknei leh Nghalchang tuichhun
chhuahah arualin an lo kal a in hmasak inchuh
in an insual ta a An insual lai chuan sa hel ei mi
sava te a thi hmasa ei tumin an lo thlawk a chu
chu an hmuhin Sakeibaknei leh Nghalchang chuan
bân an rawt a 'Inthian nih hi hmêlmate chaw
nih aun a tha zawk si a tui an insual chu an
bâng ta a

115

ZUKPUI MIT KHING DEL THU

Zukpui mit khing del hi tuipui kamah a tla
thin a a him lehzuai nân a mit del lam chu tui
pui lam hawun a vâr lam chuan khawmual lam
a en vêl thin a Chutianga inveng him em ema
a mui lai chuan mi pahnih ni hnih lai lo veh
hlawhichham tawh hian lawng an la lawk a zaw
tên an hnaih thla a an kâp ta a Zukpui thi
tôr chuan, Nun a va harsa tak em ' engmah thil
tha lo awma ka rin lohna lam atang pawhin ka
thina tôr a thleng ta a ni a ' a ti a

116

BAWNG INA ZUKCHAL THU

U: sathuamte um hah hnêp hnu Zukchal hian
hawng in kawngka inhawng a hmu a a lût a buh
pawlin a inkhah ta a Bawng chuan ngilnei takin

a tihthe chu a lo hnial lo va Zukchal chuan Ka
 ti tha baw awm emaw ? A remchân veleh chhuah
 leh var a nia ka tum a ti a Chhihhlawhte
 chu an lo lûtin an chhuak leh thin a engmah an
 hmu lo va Chutichuan Bâwngpate chu a lâwm
 thu a hrilh tan ta a Mî tilâwm thei ber an la ni
 ang te a ti a Bâwng pakhat chuan Engmah
 dang ni lovin a hma lam apianga kal botir leh
 theihna che hi ka duh a ni nimahsela i ngaihtuah
 mang loh mî pakhat mî var zet a la awm i ni
 a lo kal hlah chuan engtin mah i nunn a boral
 lo thei lo vang a ti a

117

UI LEH SIHAL THU

Ui thenkhat hian Sakeibaknei vun in chhar
 a an pet thlêr vung mai a Sihal hi chu mî kawng
 ah chuan a lo kal a He sakeibaknei hi chu nung
 sela chuan a tinte hi in hate ai chuan i chak zâwk
 tih in hria ang le Ui hnenah chuan a ti a

118

SIHAL PUAR LUTUK THU

Sihal riltam thi lek lek hian thing kawrawnga
 berâmpute chawfûn dah hi a hmu hlah va a lût
 a a ei ta teuh mai a A ei zawh chuan a lo puar
 ta êm a thing kuaah chuan a chhuak leh thei ta
 lo va Tin Sihal dang lo kalin eng tizia nge tih
 a rawn zâwt a Thul lo awmzia chu a briatin
 "Thiana i luh hma anga tê leh riltama i awm hma
 chuan khatah khân i awm rih ang a tin awl tak
 in i chhuak leh mai ang chu a ti a

119

SANGHAWNGSEI LEH ARAB MI THU

Sanghawngsei khalhtuin a Sanghawngsei phur
rit zet phurhtirin kawng chhova kal nge ၊ duh
kawng chhuka kal tih ၊ zâwt a Singhawngsei
chuan Engatunge mi zawh thlalêr thingin kawng
phei a awm ta lo em in ? a ti a

120

SIHAI LEH ZAWNG THU

Hmân laun ram sate hi an ၊ em em a an lai
atân Zâwng an thlang ၊ A lam ti a a thil thim
thenkhitte ၊ entir chuan an lâwm em em ၊ lil
atâna siam ngwt mai loh chu engmali dâng atân
tâwkin an hre lo va Chutichuan lillukhum in
khuntir a fing âwm taka lan a tum ta a Nimah
mahsela Sihalm a thian ram saten a tik thil an tih
chu a hmuhin ၊ mangang a hun remchâng hma
sa bera in thil thlan dik lohza briatur leh in
Zâwng lai chu hrem a tum ti ၊ Chu mi hnu
lawkah chuan kâwnah thang sa hrang khut taw
tarhna hi a hmu a Zâwng chu a va hrilh ၊ ram
palailênga chhar a nih avângin lalber ta tur a in
e tih a sawi ၊ Zâwng chu lâk tumin rang zetin
a kal a numahsela tiwktarh chu ၊ khawih veleh
thangah chuan a âwk ta ၊ Sihai chu a hau ta
a mi hai leh mi phurru tun phuba lâkna tem a
ti thiam a Nimahsela Sihai chu lawm takin ၊
nui a a kal pahm "Lalberin thang pawh a hre
lo va le' a ti a

121

SIHAL LEH HMAI KHUHNA

Sihal hi hmai khuhna zawrhna dāwrah a awm a, hmai khuhna pakhat chu a rap a A ngaih tuah vang vang a a tawpah chuan "He mi hmael chu a va tha tak em' thluak a han awm lo tak chu a pawr mang e a" a ti ta mai a

122

SIH A ZUKCHAL THU

Sih-a Zukchal tui inin tuah chuan a thla a hmu a amah chu a ingai ropuun a ding hlek a

Ki hreu pahnuh mawr zet zet ka nei a ka taksa peng thenkhatte hi hetiang chauh hi chuan mawr ve ni sela chuan tumah hnung lam ka chhawn lo tar, nimahsela ka kete huan ka zuk en mai pawhun mi tizak thun a ni a ti a Chutiang ril ru a put lai tak chuan Sakeibaknei hrām a hre ta phut a Phulah chuan hmanhmawh takin chak zetun a tian ta a Sakeibaknei chu a tiansan daih a Tui hi a va thleng a a ki chu thung tangah a tang ta hlah mai a Sakeibaknei a rawn hnub hlah hma loh chuan a tang ta tlat a Chutichuan i ki a ngahhlut em emte kha a thuhna chhan a o m ta a ni

123

SAZUK LEH GREP HRUI THU

Sazuk hi sa peltuten an tim a grep hrui buk hman a hman a. Sa peltute chuan an kai polh hman a tho va grep hrui hnah chu a pet hman a. Sazuk hi sa peltute chuan ni an hman

chu mi lam chu an hawı ta reng a ram sa then
 khat an biru nun an ring a thalin an han kâp a
 Sazuk chu an kâp hlum ta dêr mai a A thuh hma
 lawk chuan Ka ngilneih loh avângin ka tuar a
 nih hi hlauhawm hun laia min humtu grêp hru
 kha ka pet lo thei ta sı lo va a ti a

124

THAL KAP MI LEH SAKEIBAKNEI THU

Thal kap mi hi ramah a vâk chhuak a Sa
 keibaknei tih chauh loh chu ram sa dang zawng
 zawng a titân vek a Sakeibaknei erawh chuan
 insualpuı atân a cho ta a Thal kâp mi chuan
 thal a han kâp a Sakeibaknei hnênah chuan Heta
 hi ka turhchmah keima n ka rawn beih hunah che
 eng ang nge ka nih dawn tih hriattîr tûr chem
 a lo kale a ti a Sakeibaknei chu na tuar chung
 in hlauvin a tîân a Sihalın intihuai tûr leh han
 inbeih turh phawta tîân mai lo tura a hrih pawh
 chuan Sakeibaknei chuan Ni lo vang he thal kâp
 mi huan hetianga turhchhuah hlauhawm a neih
 chuan amah takin mi beih chu engtinge ka do
 zawh ang ?" a ti a

125

BERAMTE LEH THEIKELEK RAH THU

Ni khat chu Berâmpu huan a Berânte ram
 huasah a huai a theikelêk rah kûr tuar mai a
 hmuun a huai leiah chuan a kawr a phah sauh
 sauh va, thingah chuan a lăwn a a kawr chung
 ah chuan theirah chu a sawi thla a Nimahsela
 Berânte theikelêk ei tûr hmanhmawh chuan Be-

râmpu kawr chu an tithler zo ta a Chutichuan
an lâwm nachâng hriat lohna avâng chuan a hau
ta a Mî dangte kawr sîam nân sahmul in tum
sak a nangni châwmna ngaihsaktu che u kawr
erawh chu in tihchhiat sak a tun

126

NGHATE THU

Sangha mantu pakhat hian Nghatê hi a man
a chu Nghatê chuan khawngaiha tua theh lût
leh tûrî a ngên a Eng vângin nge chutiang
khawngaihna chu mî dîl ? tia a zawhin Nghatê
chuan Tûnah zawng ka la tê êm a i hun tikhaw
tlai tham ka la nih loh hi ka than leh hunah mî
la man leh ang chu tun a chhâng a Sangha
mantu chuan Chu chu a ni thei e numahsela
kei zawng thil hriat chian loh beiseina avânga
hriat chian sa thlauhthla thin mî â angte kha ka
ni lo ve a ti a

127

CHHIMBUK LEH KHAUCHHER THU

Chhimbuk hi thingah a fu mu lup lup a khau
chher bengchen avângin hmun reh a hmu thei lo
va a hrâm chu a ning hle mai a Chhimbuk
chuan ngawi reng tûrî a duh a mahse engmah
a sawt chuang lo va Tichuan Chhimbuk chuan
tithder a tum ta a Khauchher hînah chuan Men
loh theih a nih si loh hi chuan ri ngaihnawm tak
kanga men hi a nuam teh thin e i aw hi chu ting
tang ri ri mawî ber a pawhin a mawî lo bik lo ve
Sardawûm khat uam thilum zet ka nei a i ngaih

tuah zâwng a nih chuan i aw tihthat nân tlém
 chu ka lo pe ang che a ti a Khauchier chuan
 chutia duhsaknate a lo hmuh chuan a lăwm khawp
 mai a rang takin a kat chho va tin Chhimbuk
 chuan a lo ei ta a Tichuan a hmelmapa thihna
 avâng chuan tûn hmaa a hmuh theih ngai loh
 hmun reh chu a lo hmu ta a ni

128

SA PELTU THU

Sa peltu pakhat hlauhawm awm loh laia ni
 tihua tak mai hian thung kittu ramhnuai thung
 lo kit lai hi a va hmu a, Sakeibaknei hnuhma emaw
 a nah hmun awmna emaw a hria em tih a va zâwt
 a An chuan Hria e le chutiang chang pawh
 chu ni lovin Sakeibaknei tak tak pawh ka hmuh
 tir ang che chu a ti a Chutichuan sa peltu chu
 hlauvin a lo dâng zo ta a hmanhmawh zetin a
 kal bo ta a Sakeibaknei ni lovin a hnak chauh
 chu a duh tâwk a ni tih a tilang ta mai a

129

DAWR CHAPO THU

Dâwr leh Sihai hi thlânmualah an kal dôn
 a Dâwr chuan a pi leh pu an dam laia mi ro-
 pui tak takte thlâna phûm an ni tun lungphunte
 chu a kâwk a Sihai chuan, Heta i pi leh pute
 hian an hnaikalh theih loh che avângin dâwt sawi
 nân hetuang hmun tha hi i thlang thei ta a nih hi
 lo a thian mai a

130

NEGRO MI THU

Mi pakhat hian Negro sal a lei a a vun hâng
 te chu bál leh bawlhhlawh a neitu hmasain a cu
 kawl that loh avanga lo awm nun a ring a Chông
 thulte chu ring taka tihreh theih nun a ring a
 Chutichuan mi dum khawngaihthlák tak chu tui
 báwma thlák thu a pe a a silfaina tûr sabawn leh
 nawhna lei nân tam fe a sêng a A bual tûrín an
 kal a an nâwtin an hru an hru a engmah a sáwt
 lo va Vawí tam fê ɿn bual hnu chuan an bual
 ning ta hle ɿ Negro mi chuan a dêm loh phah
 a a thihpui ta nghâl a

131

LONEITU LEH SIHAL THU

Loneitu hian Sihalina ɿr tla lai a lák thun
 avângin a chungá phuba lák a tum a hruikhau
 hi sahriakah a chiah a Sihál meiah a khai a a
 hál ta a Nimah.ela chu Sihál chu Loneitu chu
 tiang nun chhiatthlak taka sawísatu lovah chuan
 a tlân a a buhte chu le seng hun tēp tawh an m̄
 vei nen Sihál chuan a tikâng ral ta vek a

132

BERAMPU SUMDAWNGTUA
INLET THU

Berámpu pakhat tui-pui kama Berámte vêng
 thín hian nípui khaw thian vawí vawí n̄ hian lung
 chungá thun tui-pui atanga thli fīm vāwt lo tleh
 chu a dawng ɿ Berámpu rilru chu a lo tho va

sundāwngtu nih a chāk tạ a. Hmanhmawh takin a kal a a Berām rual leh a neih zawng zawng hralh in lawng pakhat a lei a zin chhuah nân a buat saih a kuhvate a phurhtir teuh va Asia ram lam panin a chhuak tạ a Tuipuah rei vak a la awm lo tûin thli na zetin a lo tieh a tuifawn chu a nasa ta êm êm a, a lawng chu a pil mai ang tih hlauh thawnawm takin a awm tạ a A kuhvate kha lawng tizâng tûin a pah chhuak a chu mi hnu chuan a lawng chu lungah a insu a a keh sawm tạ vek mai a Amah chu harsa takin a inchhan dam hrâm a rethei tak leh engmah nei lovin a awm tạ A Berâm leitu hnênah khân hnathawh tûr a dli a anu chuan Berâm enkawltu atân hlauh faah a lo hmang tạ a. A hmaa a thutna pângngai ah khân a han thu leh a tuipui chu mâm zûnin a awm a 'Aw mi bum tûin thlêm dân i va thiam êm' Tuia tla leh tûin ka vânduama avâng khân ka pachhe lutuk a nî tin ka thil tawh khân ong ang pawh lo nî ila i rinawm lohzia hre tûin mi tîng tạ a m' a ti a

133

SABENGTUNG LEH CHINGHNIA

Vawî khat chû Sabengtung pakhat hian Ching hnia amah rawn ei tuma lo kal ni a hmu a a bai der tạ a Chinghnia chuan a ke baina chhan chu a rawn zâwt a Sabengtung chuan, Pal ka kân zâwngin hling zum zet ka rap a mi phawî sak chuan ka lăwm hie ang, chu lovah pawh ka sa i ei hanah i lrawk a tina ang e," a ti a Chinghnia chuan hling chu a han zawng a mmahsela Se Sabengtung chuan Chinghnia chu a kâak a khêng

vak a a hate chu a kheng thlu dual a a tlan
 ta a Chingnia chuan Chawh tak rawh i thul
 tihlum dân chauh hriain engatinge tihdam lam
 to ka han tum vena reng ni ? a ti ta a

134

RUL LEH KHUAI THU

Rul pakhat hi Khuain a zûk fo mai a na a
 ti hle thin a a hnawt bo thei si lo va chutichuan
 a lu chu tawlaifir kal lai ke hnuaiah a dah a tin
 Khuai leh Rul chu an boral dân ta a

135

TUIPUI SAVA THU

Vaw khat chu Tuipuisava huan Sangha han
 pui hi dawh a tum a a dawh zâwng chuan a
 hnawh hlum ta a Chu chu Mu arlain a zuk hmu
 a Chawh tak rawh khai chungleng savain tuipui
 ah chaw zawn ve tûr a ni hlei nêin a tihsan ta
 mai a

136

SAKEIBAKNEI TAR THU

Sakeibaknei pakhat hi a tar tawh ên ên a
 thih sualin a tâl a tâl a a thaw peih chang chang
 chauh a ni tawh a Chutih lai chuan ram sa tam
 tak tûn hmaa a kut lo tuar tawh thinte chuan
 phuba an rawn la a Nghalchang hi a lo kal a a
 ngho tha tak chuan kâwlphe ang maia rangin a
 phin phe a , tin Bâwngpam a ki zum puiin a
 rawn tai a Chûng chu engmah hlauih tûr awm
 lovin a tithi tih Sabengtungin a hmu a an pawh

chu a lo kal ve a Sakeibaknei hmaiah chuan a
rawn kheng ve a Chutichuan chu sa hrang tar
thi tur chuan heti huan a thu hnuhnung ber chu
a sawi a "Mi chak leh huaiente laka tuar mah
hi a hrechawm vei nen hetiangsa sa tlawm a siam
tu tihmungchhe tingte tlawha awm hi chu vaw
sangsaawm thuh nawn aung a hrechawm zawk e" a
ti a ni

137

SABENGTUNG LEH KHAM THU

Sabengtung pakhat chu a pu hnén ata a tlam
bo va kawng pensanin khâm kotlangah ziah a
kal a A pu chuan a meiah a man a a tla tur
chu vengin a theihtawpin a bei a Chu ran chuan
a hma lama kal zel chu a tum talh a Tichuan a pu
chuan a bei rei peih ta lo va a chelh chu a thlah
a Sabengtung chu khamah chuan a tla hlum ta
a A pu nen an inberhnaah chuan hnehtu a ni
a mmahsela hnehna chu ama nunna chann a
chang ta a ni

138

CHOAK LEH PARVATE THU

Choak pakhatin Pârva an ma tha taka eng
mah chak lova an awm a hmuhin a hmulte a
hnawh var a a theihtawpin Pârva an tumin an
kengah a cheng ve ta a A ngawh chhung zawng
chuan Pârvate chuan an thlahthla chuang lo va,
tichuan engmah buana a taw lo va A tawpah
erawh chuan a awm dan a theihnguh a a hrâm
ta mai a Chau miah chuan Pârvate chuan engge

a nih an lo hre ta a an bei a an chaw eina hmun
ata chu an khawng chhuak ta a Choak dangte
pawh chuan a hmul rawng dan avang chuan an
lo hai a an lo hnawt bo ve leh ta bawk a chuti
chuan a nih theih aia chuang liam nih tumtu chu
a mah theih ang nih pawh an phal lo ta zel a ni

139

MUPUI LEH SANGHAR LEH
NGHALPUI THU

Sasaw thing sang tak zidingah hian Mupui
bu a chhep a Thing kung kawrawngah chuan
Sanghar a awm a a bul kawrawngah Nghalpu
no nei a awm a Ni khat chu Mupui hnénah
chuan Sanghar chu a vâk chho va Thenawmnu
kan boral zet dawn mai le ! Khu Nghalpui khu
thing zung hi a nawr a nawr ngawt mai si a i notête
hi awlsam taka a man theih nân nawr thlôk a tum
nun ka ring e a ti a Chu mi thu chuan Mupui
chu a tihlau em em a Tin Sanghar chu a chhuk
a thing bula Nghalpui chu a zuk tlawh a lungngai
zet hmêl pui 'Vawun chuan vahchhuah i tum lo
vang chu maw ? a ti a Nghalpui chuan Eng-
ahnge ka tum loh vang ? a ti a Sanghar chuan
'Nangma thu le eng dang a ni law khi laia Mu-
pui khu a notête hnénah An pui kal chhuak ka
hluh veleh Sanghar notê khu in ei atân ka man
ang e 'tia a sawi ka hre hlauh va, ka notête pawh
a la nghâl thei mai ve bawk si a chibai in lama
ka notête enkawl tûn ka hawng ta nge a ti a
▲ hawng ta ngei a tin zâna chaw zawng tûra kal
chhuah a chhûna a kaw vênga awm reng a tum

a; Mupui leh Nghalpu chu anmahni leh anmah
ni mhlauh tawn avanga khawiah mah taw! sawn
ngam lovin a sam ta a Chutichuan anmahni
leh an notête chu Sanghar leh an notête vervêkna
avang chuan riltâmun an thu ta vek mai a ni

140

VATAWKTE LEH KANGHLAITE THU

Buh hmunah hian Vatâwkte leh Kânghlai
te hi an tlaza a Nakinah chuan buh neitute
chu a chhiabhlawhte nêan an lo kal a an tla lai
chu an rawn phâwk ta a Vatâwk te chu ran
sakhat elh ulh thau tak leh sa rit pui an nih avang
in an man hman ta vek a Kânghlaite erawh chu
sava chêr leh thazang tak an ni a, an thlâwk bo ta
vek a

141

KEL LEH SABFNGTUNG THU

Kêl leh Sabengtung hi mi pakhatin a vulh dân
a; Sabengtung chu chaw tam zâwk a pêk thm
avangin Kêl chu a chanpualah chuan a lungawi lo
hle a Chutichuan a theihtâwpm Sabengtung chu
lungawi lova siam ve a tum a An va tichhe em
em che ve lo! Ni khat buh khâwl an herfir chia
ni dangah phur rit zet an phurfir leh chia kei chu
ni ta, ka damlo der ang a thâwkrim lovin ka
chêrder der mai tûr" a ti a, Sabengtung chuan
a thu anga tla chu tla a ti khawp mai a a damlo
der a phurfirer mah a tla ta a a insawh na hle
a; A pu chuan saktôr a ko va an chuan Sabeng

tung tihdamna chu Kel thuseun a pem apang
thlawr ıla chu chauh chu a ni tih a sawi a Ti
chuan Kêl chu an that a Sabengtung chu an ti
dam ta a

142

SATHARTE THU

Sathâr thenkhat Kelpu Kel rual zingah an tle
ve a Kêlpu chuan a khungza thin a Sathârte chu
an awm hlen duh mahna tun Kêlte a chuan chaw
a pe tam deuh bik a Hun remchâng an hmuh
hmasak berah chuan Sathârte chu tlâng sâng lam
ah an tlân ta a Kelpu chuan an lâwm nachâng
hriat lohzia a sawi laun anni chuan I Kêlte ngei
pawh an ei tâwk eifir lovin keumahnı l hawı ngam
mun tum tawh a chutiang hun a lo thlen leh hunah
keini pawh hi mathei lovin kan ei tâwk chaw mun
la pe lo ve ngei ang an tihsan mai a

143

SAKEIBAKNEI LEH SIHAL THU

Sihalin Sakeibaknei a thurualpuı a Sihalin
a sa seh tûr apiang a chhui chhuak ang a, Sakei-
bakneun an pahniha ei atân lo bawha lo seh tûr
hi a ni a Sakeibaknei chuan sa tam zâwk a chan
fo avângin Sihali chuan a itsik a sa chhui duh ta
lovin ama tân ngat zawngin amahin a kal chhuak
thin a Chu chu rei loté atân chuan a tha rih hle
a Numahsela ni khat chu Sihali chuan huan ata
Berâm no lak a tum a chutih lai chuan sa peltute
leh an usten an rawn bei a a nunnain hremna chu
a tlak ta a

144

ARPUT LEH VAMUR THU

Arput pakhat hian rôl tui a va hmuhun keutfir
a tum a, a awp ta mai a Vamûrin chu chu a lo
hmu a thunrim deuh hlek hian 'I â em maw ni le !
Hetiang ramung mi tihnat hmangte i awp reng mai
le ! Hre rawh i awp keu veleh nangmah a ni an
rawn beih hmasak ang che mi a ti a

145

SIHAL LEH PHIVAWK THU

Sihal hian lui pakhat a lo hleuh va a râl leh
lam a va thlen chuan a kam chu nâl âwih zet
a lo ma a kai chho thei ta lo va Tin tuah chuan
engtia tih tûr nge ni ang tia a ngah tuah lai chuan
thosin a rawn bâwm ta chiam a a lu chu bawhin
a mit wêlte chu an seh duk ta tûk mai a Lui kam
atang chuan Phivawk hian a lo hmu a a khaw
ngaih a, thosite chu hnawh bo sak a duh a Sihal
chuan "Thiana i mi puh tumna chu ka lâwm
ngei mai nimahsela engti kawng maha hêng thusen
dâwtû mi bâwmtute hi tibuai lo tûrin ka duh
che a ni Anni hian mi kalsan chuan a dang an
lo kal ang a ka taksa pumah thusen far khat pawh
an hnutchhiah dâwn si lo va " a ti a

146

CHINGHNE PHENGLAWNG TUM THU

Berâm no huang ata a tian bo hi Chinghnuan
a tum a, or a tum a Berâm no chuan Chinghne
hnawh chuan Ka thu ngei dâwn a ni si a ni

mahsela ka thih hmam thil pakhat mī tih sak duh ang em ? I phenglawng khân hla pakhat han sa la ka lām hnahnôn ber atân ka lo lām ang e' a ti a Tin Chinghnia chuan a thil dil chu a phal sak a Nimahsela hla a han sak lai chuan u rual ngaw atangin an lo theih chhuak ta tha tha mai a Chinghnia chu an ûm a chutih lai chuan Bê-râm no chu a tlan bo ta daih a

147

SABENGTUNG LEH UITE THU

Sabengtung pakhat hian Uite a neitun a duh zia chu a ngaihtuah a Engatinge-ni kei hi mī duh a he Uī anga chaw tute mī pêk ve loh hi le ? Uī lah hian tum a bauh va mei hema a nei tu khûp zuan mai hi a duhzâwng a mī sī a a ti a

Chutiang tak chuan Sabengtung pawh chuan thil tha chan ve bersein a rilruin tih ve a tum ta a Rei lo têah chuan an hotu chu in lamah a lo haw a thutthlêngah chuan a va thu a Chutih lai chuan Sabengtung chu ke perin a lo hrâm a a zuang vêl a a hotu chuan a hmuhin a nuhi a za a Sabengtung chu a lo hnai deuh deuh va a ke hma lam chu an hotupa khûp chungah arawn daih a a mal chungah zuan kai a tum a A nuhi a za lutuk ta a Mī tanpui ru tun a au va A rawngbâwtute chu an lo tlan a an va hmu a an tiang ken chuan Sabengtung chu ruh na khawp hualin an vaw ta nek a A awmna lama a tlan haw thei chu a lăwm a

148

PHULA RO PHUM THU

Loneitu pakhat hi a thi dawn a chutih lai chuan rinawm tak leh taima taka hna thawh hyan ro tha tak hmuh theih a ni tih hi a fateho hnena rochhuah a duh a Chutichuan a fateho chu a ko khawm a Fate u hei ka thi dawn a ni a ka ro zawng zawng chu in ta vek a ni Saw mi phul saw ngun taka in zawn a in laih chhuah dep chuan in hmu ang" a ti a Tin an pa thih hnu chuanin phul lamah chuan ro chu an va zawng a an pa sawi ang chuan phul zawi zawng zawng chu ngun takin an zawng a, lei chu an lai chhuak dap a, rangkachak leh tangka sum engmah an hmu ta lo va

Tin, pakhat chuan Hei harsa tak leh hah takin he lei hi kan lai a engmah ro kan hmu ta si lo va kan theih tawkin buh tal i tuh ang u a ti a Chutichuan buh chu an tuh ta a A lo tha ta em em mai a tun hma lama an neih ang let nga lai an nei ta a Chutianga a lo hlawk tak em mai avang chuan an pa thu chah chu an lo ngaih tuah ta a, a tawpah chuan an lo bre ta a Hei hi ro phum chu a lo ni dawn rangkachak leh sum dangte an ni lo va hnathawh taimak sah hi a lo ni" an ti a.

149

ARPA LEH SIHAL THU

Arpa pakhat hi thunglora fu chungin a lo khawng a Sihaln a va hmu a, eiah a it ta em em a, "Lo chhuk teh khai biak chakah ka duh a che"

a ti a Arpa chuan Eng kawngah nge mī duh ?
 tun a zāwt a Sihal chaun Sava leh rannung
 zawnz zawnzte chu an inrem ta rāl hlauh leh in
 do reng rēng a awm tawh dāwn lo Tūn achinah
 kan zain unau angin kan khawsa tawh ang lo
 chhuak la i lo inlawm teh ang a ti a

Arpa chuan a chhâng leh ta lo va hla taka
 englo chu a en a a hawī a hawī a Sihal chuan
 'Engnge maw i hmuh le ? a ti a Arpa chuan
 Uisathiam rual an nī āwm e tun a chhâng a
 Chuvâng chuan Sihal chuan a hlauthawng a a
 kal ta mai a Arpa chuan Engmah hlauva hman
 hmawhna tūr a awm lo ve inremna thu a awm
 tawh chuan a ti a Sihal chuan tlan pah chuan
 Hnai lo ve he thu hī an la hre ve kher lo a nī thei
 e a ti a Arpa chuan a kal tāk hnu chuan Dik
 takin i rilru awmzia ka hre chuang e tun a au zui
 ta a

(150)

CHUNGLENG LEH HNUAILENG CHANCHIN

Hmân lai huan chungleng leh hnuaileng hi
 nasa takin an indo va Bāk chu a thena sava a
 thena sazu a nī a him duh avângin indo chu
 pumpelh a duh a

Nī khat chu an inbeihun chunglengho chuan
 hnehin a ring a vān lamah chuan a thlāwk cho
 ve ta a nūmahsela an inbeihzia chu hmuh a duh
 a sâng taka kal lovin a awm a Nasa taka an
 inbeih hnu chuan hnuailengho chu chak zāwk
 āwmn an lang ta a Hnuaileng lama tan tumn

Bák dāwihzep chu a thlāwk chhuk leh ta a Ka taksa chu Chaichim taksa ang a ni si a nangmah-ni lamah ka tang tūr a ni tūn anmahni hnēnah a hrih a Hnuailēnghote chuan Ni ang hmuang ' an lo ti ve a tichuan kumkhuaa an lama tang tūn a intiam a

Nimahsela a tāwpah chuan an hotu Mura rem hriat avāngin chungleng hovin an hneh ta zāwk a Tm, an hneh ni chuan Bák chuan thih a hlau va a thlāwk bo ta a Chuta chun chu tūn thleng huan a inzahpui a pūkahte leh thingkawrawngahte a baru a Khua a thim a savate an mut vek hma loh chuan a lēng chhuak ngai lo

151

HMEITHAI PAKHAT LEH A IN
AWMHOTE THU

Pitar tē pakhat hi a hmeithai a a taima em em a tūk tin huan ār khuan veleh a tho thīn a tin a thawh chuan a in awmhote pawh chu a kai tho zēl thīn a.

Tin anniho chuan zing taka thawh chu an hreh em em thīn a Silruin an ingahtuah a 'He ār khuang huan kan hotunu hi a tiharh thīn a ni zing taka kan thawh fo hi ' an ti a An Ar pa chu talh an lo rawt a an talh ta a

Tin ār an talh hnu chuan Khuang tūr awm tawh bek lo rei tak tak aw kan mut tawh ang, anār a Chutiang rēng a ni ta lo va rei tak mut anār an benglāk loh man chu an hmu ta a Ar khuang tūr a awm tak loh avāngin a aia hma leh zing zualah anmahni chu a kartho ta fo mai a, aching phoi chuan zanlahte pawh a kartho thīn a

152

MIPA NAUPANG KAWI NEIH THU

Mipa naupang pakhat hian bêl chhûnga kawī
lāk a tum a theihtāwpin a han thām a A han
lāk chhuah dāwn chuan a bel rawngah chuan a
kut chu a leng ta thin lo va tlem tê lāk a duh si
lo va a tap ta a Tin a tah chhan chu a han
sawī a a kiana ding chuanin Tlēm tlēmīn thām
la awl takin i la chhuak mai ang a ti a

153

SAVA TLAWMNGAIH LOHZIA

Ni khat chu mī pakhat hian lēnin sava a man
a a han tihlum dāwn a sava chuan tihlum loh
a ngen ta a Mī tihlum loh chuan sava dang
man tūrin ka tanpui ang che tūn a tiam a A
mantu chuan Ni lo ve nichin ata tihlum che
ka tum lo va tūnah pawh ka tihlum lo rēng che
a nimahsela nangmah ngei i tawng dik tawh lo
mahni inhumhim tuma thiante mantir chu mī tlāk
tlai lo tak an ni ngai thi nawn thei pheī sela vawī
za lai thi tlāk an nī a ti a

154

ZAWHTE LEH SIHAL THU

Sihal leh Zawhtē hu ram ngaw hnuaiah an in
hmu a an tuti dūn ta a Sihal chuan Engpawh
lo awm ta phut sela ka thi lo vang ramchhuakte

leh Uisathiamho lakah pawh chutianga himna
 tûr chu dân tam tak ka hria Nang Zawha tûnah
 huan chûng ang chuan han bei thut ang che sela
 engtinngê : tih ang ?' a tî a Zawhtê chuan Chei !
 chu mî pumpelh theihna chu kawng khat chauh
 ka hria chu mî chu a sâwt loh chuan ka thi mai
 ang" a tî a

Sihal chuan I khawngaihthlâk em mai a
 ka remhriat ang ka hrilh ve ang che chutiang
 rikrum thilah chuan tumah muanpui suh mî tinin
 mahnî hmakhua ngawt an bei tûr a nî kei pawh
 ka bei tûr a nî a tî a Chutih lai ngei chuan
 Uisathiamho chu ngaw hnuaiah chuan an lo tlân
 ta a Zawhtê chu a remhriat ang ngeun thingah a
 lâwn ta mai a an liam hma chuan a awm reng a
 Nimahsela Sihal chuan dân sângkhat lai a hriat
 zingah chuan pakhat mah a chhawr ta lo Uisa
 thiamho chuan an ûm a an man a an seh hlum ta
 mai a

155

MIPA NAUPANG LEH KANGTHAI

Mipa naupang pakhat hi Kângthaun a kang
 a A nu hnenah a tlân a a hnenah chuan Dim
 taka ka tawh pawhun na takin mî kâng a a tî a
 A nu chuan A nî chutih avâng chuan a kâng
 che zuk nia : tawh leh hun chuan hui takin hlau
 lo takin dek la engmah a tih lo vang che maimaw
 puan ang maun a nêam ang, a tî a

156

TUIKHUAHA SIHAL TI A THU

Sihal pakhat hi a vânduai asiamin tuikhuhah
a tla liam ta a a sirah a inham tâng a chuvangin
a lu chu tuin a chim phak lo va a zia tak a awm
zawk a Tin rei lo teah chuan Chinghnia i lo
kal a a kovah chuan a han en a Sihal chuan

Thiana tlawmngai la hui emaw matlawn emaw
hin zawng la mi han hnukchhuak rawh i ti a
Chinghnia chuan I va vanduai tehlul em va le
sawn pawh insawn thei si lovin ka va lunat che
em ! Eng tiziaa hetiana lo kal emaw chu i nih
ni ? a ti a Sihal chu a thinnim deuh va Mi
khawngaih chuan ding reng ma ta che mi lunat
tak zet chuan rang takin mi lak chhuah zar i
rel tur a ni Thiante tui vawt taka pil leh thih
hlauhawm taka awm pawh mi lak tum si lo i
khawnguhna chu engmah ilaktlu zuk ni lo va
a ti a

157

PA FA SABENG TUNG ZUAR
CHANCHIN

Pa fa hian Sabengtung dâwrpui lama zawrh
turin an va kalpui a Tin hmeichhe tleirawl te
hi an tawk a ani chuan Chuan theih a ni lom
ni chuang lova in kal ? a ti a Chu pi chuan

A ni tak e a ti a a fapa chu a chuantir ta a
Tin an kal ta zel a putar pakhat hi an va tawk

leh a ani chuan A tlangvâl zâwk chuana a pa
tar zâwk kal chu a mawî nê̄m maw le a ti a
Chutichuan a fapa chu a chhuk a a pa chu a
chuang ta a

Tin rei lo teah chuan hmeichheho an tâwk
leh ta a anniho chuan En teh u fa te hah taka
kaltir a mahnî Sabengtung chung a chuang si chu
a va thatchhiat thlâk ê̄m ' an ti a Chutia an tih
avâng chuan an pahni h chuan an chuang ta a
khawpui lam panin an kal ta a

Tin chuta an ta kal chuanin tlangvâl pakhat
hian Keia hmeichheho khatanga sa pakhat
chung a pahni h chuan a chuanin in indai h
zâwk si a an ta zawn mai ula a âwm zâwk
e ' tun a lo a an tin anni chu an chhuk a
Sabengtung chu an siam leh ta thung a
a ke an tâwn kawp a kalkhang an rawl h a an
zawn ta a

Tin lei lâwn an va thleng a an zawhpui lai
chuan naupangho chu an lo au ta chiam hlawn a
Sabengtung chuan a hlau ta a a tâl a a ke phuar
chu a dôk a lui h chuan a zuangthla ta a Chu
tichuan an Sabengtung chu an hloh ta a vui hmui
pui an in lamah an lêt leh ta a

Theihtâwp chhuahin mî zawng zawng tihlâwm
tum ula lâwm ahnê̄kin mahnî pawh in lâwm lo
vang